

MACIKY 2020

**PRÍRUČKA O ĽUDSKÝCH PRÁVACH
A PREJAVOCH INTOLERANCIE**

O projekte

Partneri projektu

Stručné dejiny ľudských práv

Fenomén šikana

Ľudské práva v literatúre

Odporúčaná literatúra na tému ľudské práva

Výstupy projektu

Foto k projektu

Organizácie za ľudské práva

Názov projektu: „MACIKY 2020“

Festival hudby, tanca, čítania a umenia vo svete nevidiacich detí a mládeže z marginalizovaných skupín

Hlavný účel projektu: podporu kultúrnych aktivít a spoločensko-vedných aktivít v oblasti ľudských práv a slobôd a predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerance

Hlavné aktivity:

- Podpora aktívnej občianskej spoločnosti
- Podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže
- Podpora kultúrnych aktivít a spoločensko-vedných aktivít v oblasti ľudských práv a slobôd a predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerance

Cieľ projektu:

1)

Prezentovať umeleckú tvorbu, kreatívne myslenie, hudobné cítenie a nadanie, tanečný potenciál a vlastný kultúrny program tvorený slabozrakými a nevidiacimi deťmi a mládežou z marginalizovaných skupín obyvateľstva vytvorením pocitu rovnocennosti a odstránenia bariér s ich zdravými rovesníkmi. Zámerom je tento priestor ponúknuť v spolupráci na danom projekte slabozrakým a nevidiacim deťom, s cieľom posilniť ich vlastné sebavedomie počas tréningov v priestorovej orientácii, workshopov zameraných na kreatívnu tvorbu, tanec a hudbu, masmediálne tréningy.

2)

Zvýšiť verejné povedomie o znevýhodnených deťoch a mládeži, prostredníctvom novonadobudnutých vedomostí získaných počas projektu, so zameraním na hudbu/tanec/umenie

Realizácia projektu:

01.04. – 15.12.2020

Miesto realizácie:

- Knižnica pre mládež mesta Košice a vybrané ZŠ v Košiciach
- Spojená škola internátna pre nevidiacich a slabozrakých v Levoči
- Európsky dom, Spišská Kapitula

Gestor programu:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Výška dotácie:

14.000,00 EUR

Spolufinancovanie:

1.100,00 EUR

ZDRUŽENIE FEMAN

Zvonárska 23, 040 01 Košice

kontaktná osoba: Ing. Eduard Buraš, riaditeľ

tel.: 055 / 625 0142, +421 / 905 539 926

fax: 055 / 625 0142

web: www.feman.sk

e-mail: feman@feman.sk

Združenie F E M A N

Založené a registrované 04/09/2000 (tohto roku oslavuje - 20 rokov svojej činnosti), so sídlom v Košiciach.

Je nezávislým a neziskovým občianskym združením. Združenie podporuje činnosť a spoluprácu kultúrnych združení, občianskych združení a partnerských organizácií na území mesta Košice, KSK, PSK, v medzinárodnom prostredí krajín EU a cezhraničnú spoluprácu s Ukrajinou. Medzi základné ciele Združenia FEMAN patrí organizácia kultúrnych podujatí, projektov a tvorivých dielní zameraných na marginalizované a znevýhodnené skupiny, festivalov, odborných seminárov, výstav, kongresov, prednášok, jazykových táborov, športových podujatí a kultúrno-spoločenských aktivít, zameraných na výchovu a vzdelávanie detí a mládeže, aktivity v oblasti ľudských práv a slobôd ako aj v oblasti predchádzania všetkým formám diskriminácie, xenofóbie, rasizmu a intolerance.

Združenie FEMAN zhromažďuje informácie o kultúrnych aktivitách iných kultúrnych združení v rámci Slovenskej republiky a Európy s cieľom prispievať k lepšej a všestrannej podpore mladých ľudí a rozvoji ich aktivít v oblasti kultúrnej, spoločenskej, sociálnej, medzinárodnej a verejno-prospešnej. Podporuje spoluprácu s ostatnými národmi a menšinami žijúcimi v Európe, ktoré prispievajú k zachovaniu ľudových tradícií a ľudových remesiel, podporuje spoluprácu so samosprávami, štátnymi i neštátnymi organizáciami ako aj s organizáciami podobného zamerania v zahraničí.

Združenie FEMAN organizuje, šíri a podporuje kultúrne aktivity, činnosti pre verejnosť a mládež na území Slovenska i Európy. S jeho vznikom súvisia všetky aktivity a činnosti, ktorými sa zaoberá aj v súčasnosti. Podporuje činnosť a spoluprácu kultúrnych združení na území mesta Košice, v nadväznosti na medzinárodnú a cezhraničnú kultúrnu spoluprácu, hlavne s Ukrajinou.

Medzi základné ciele Združenia FEMAN patrí príprava a následná implementácia projektov podporovaných zo zdrojov jednotlivých ministerstiev SR, programov EU, EHS, NFM, vzdelávanie, organizovanie kultúrnych podujatí, realizácia medzinárodných kultúrnych festivalov, odborných seminárov, kongresov, výstav, prednášok, jazykových táborov, výmena mladých ľudí v rámci Európy, športových podujatí a rôznych kultúrno – spoločenských aktivít, podporuje aktivity na tvorbu kreatívnych prístupov vo vizuálnom umení, fotografií a dizajne. Ďalšie činnosti sú zamerané na kultúru národov a národností žijúcich na území mesta Košice, na území Slovenska ale aj v celej Európe, s cieľom prispieť k rozvoju a všestrannej podpore a vzdelanosti mladých ľudí, rozvoju ich aktivít v kultúrnej oblasti, spoločenskej, sociálnej, medzinárodnej a verejno-prospešnej činnosti.

FEMAN zhromažďuje informácie o kultúrnych aktivitách iných kultúrnych združení v rámci Slovenskej republiky a Európy.

Združenie FEMAN je od roku 2015 hlavným organizátorom podujatia s názvom „ DNI UKRAJINY“ v Košiciach. V roku 2021 pripravuje v spolupráci s partnermi, ako jeden zo svojich kľúčových projektov, v poradí 7. ročník „Dní UKRAJINY 2021 v Košiciach“.

Jedná sa o výnimočný medzinárodný, cezhraničný projekt na Slovensku, zameraný na podporu rozvoja cezhraničnej spolupráce medzi Ukrajinou a Slovenskou republikou v oblasti kultúry, vzdelávania, ekonomiky, hospodárstva, športu, cestovného ruchu, gastronómie a výmeny podnikateľských aktivít.

Pre Slovensko, ako aj pre Európsku úniu predstavuje Ukrajina kľúčového partnera. Slovensko ponúka svojou polohou Ukrajine vstup na Európske trhy, zvláštne postavenie v tomto prípade má mesto Košice, ktoré je vďaka svojej strategickej polohe a infraštruktúre vstupnou bránou na Ukrajinu a do Európskej únie.

Združenie
feman
Iné spojenie...

www.feman.sk

Združenie FEMAN
Zvonárska 23, 040 01 Košice, Slovenská republika

DNI UKRAJINY
v Košiciach

feman

www.dniukrajiny.sk

Združenie FEMAN
Zvonárska 23, 040 01 Košice, Slovenská republika

KNIŽNICA PRE MLÁDEŽ MESTA KOŠICE

Kukučínova 2, 043 59 Košice

kontaktná osoba: PhDr. Kamila Prextová, riaditeľka

tel: 055/3060916

e-mail: kamila.prextova@kosicekmk.sk

web: www.kosicekmk.sk

Knižnica pre mládež mesta Košice, ktorej zriaďovateľom je Mesto Košice, je verejnou mestskou knižnicou. Vo svojej činnosti sa prioritne zameriava na prácu s deťmi, mládežou a rodinami.

Vznikla v roku 1955 odčlenením detského oddelenia Krajskej ľudovej knižnice (dnešná Knižnica Jána Bocatia) v Košiciach pod názvom Krajská detská knižnica. V priebehu svojej histórie knižnica niekoľkokrát zmenila svoj názov. Verejnosť ju poznala tiež pod názvom Okresná knižnica pre mládež, Krajská knižnica pre mládež, Mestská knižnica pre deti a mládež. V súčasnosti nesie názov Knižnica pre mládež mesta Košice. Jej vznik sa spája s veľkým pilotným projektom z čias spoločného štátu Československa. Cieľom projektu bolo založiť špeciálne knižnice pre deti a mládež v každom krajskom meste po celom Československu.

Na konci prvého roku existencie mala knižnica jediná pobočku (3 miestnosti), sídlila na Leninovej ulici č. 63 (súčasná Hlavná ulica), evidovala 2 328 čitateľov, 59 139 výpožičiek a v jej knižničnom fonde sa nachádzalo spolu 5 920 zväzkov. V súčasnosti má 20 pobočiek (15 školských a 5 mimoškolských).

Pri svojej práci knižnica využíva kreatívne formy práce s deťmi, mládežou a s literatúrou. Hlavným cieľom, okrem tej základnej - požičavania kníh, je vyvolať záujem o knihu a čítanie ako také a následne naučiť čitateľov k trvalej láske ku knihám ako forme celoživotného sebavzdelávania, alebo zmysluplného relaxu. Najnovšou a najmodernejšou pobočkou je centrálna pobočka LitPark, nachádzajúca sa v areáli Kasární/Kulturpark na Kukučínovej ulici 2. Názov pobočky vzišiel z verejne vypísanej výzvy "Hľadá sa meno...".

Jedinečnou je tiež pobočka Nezábudka na Poľovníckej ulici č. 5, Košice, ktorá sa špecializuje na prácu s čitateľmi s rôznym typom handicapu (zdravotným, mentálnym a sociálnym).

- Služby knižnice využíva skoro 14.000 čitateľov najmä z radov detí a mládeže,
- Knižný fond predstavuje cca 211.000 zväzkov,
- Výpožičky do 270 000 výpožičiek/rok,
- Ročne knižnica odprezentuje až 3.000 zábavno-súťažných, náučných a vzdelávacích podujatí, seminárov a festivalov,
- Účast' na podujatiach do 70.000 návštevníkov/rok,
- Návštevnosť knižnice cca 159.000 návštevníkov/rok,
- Knižnica pre mládež mesta Košice ponúka čitateľom možnosť využívať služby knižnice aj počas víkendov, sedem dní v týždni,
- Ponúka službu Biblioboxu, ktorá umožňuje vrátenie vypožičaného knižného fondu aj mimo výpožičnej doby. Bibliobox je umiestnený pred pobočkou LitPark v areáli Kulturparku na Kukučínovej ulici.

MAJÁK, N.O.

Zdoba 79, 044 41 Sady nad Torysou

kontaktná osoba: Mgr. Henrieta Hajdecker, riaditeľka

tel.: 055 / 685 42 90

mobil: 0907 147 274

e-mail: majak@majak-no.sk

web: www.majak.sk

- nezisková organizácia, založená Združením rodičov a priateľov hluchoslepých detí na Slovensku v roku 2003
- jediné špecializované zariadenie pre hluchoslepých ľudí na Slovensku
- zariadenie, ktoré poskytuje celoročnú starostlivosť pre max. 9 ľudí
- neverejný poskytovateľ sociálnych služieb, spolufinancovaný Košickým a Trenčianskym samosprávnym krajom a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny.

Naším poslaním :

- je vytvárať rodinné prostredie, ktoré je otvorené novým možnostiam, rôznym aktivitám a inovatívnym prístupom
- prijímať zaujímavé výzvy s cieľom prekonávať bariéry zdravotného postihnutia
- zabezpečovať podmienky pre plnohodnotný a kvalitný život našim prijímateľom sociálnych služieb s rešpektovaním ich autonómie, individuálnych potrieb, komunikačných zručností a záľub

Poslanie:

- poskytovať kvalitné odborné sociálne služby a poradenstvo pre hluchoslepých ľudí
- vytvárať rôzne príležitosti na voľnočasové, spoločenské a pracovné aktivity
- realizovať terapie a činnosti na základe individuálnych potrieb prijímateľa sociálnej služby

CENTRUM PRE DETI A RODINY REMETSKÉ HÁMRE

Remetské Hámre, 072 41 Remetské Hámre 31

kontaktná osoba: PhDr. Viera Tomčová, vedúca výchovy

e-mail : tomcovaviera@gmail.com

tel. 0905 545 982

Centrum pre deti a rodiny Remetské Hámre vzniklo v roku 1997 z pôvodného dojčenského ústavu pre deti od 0 do 3 rokov, prechodom z rezortu zdravotníctva do rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny. Do roku 2001 CDR zabezpečoval starostlivosť 40 deťom vo veku od 0 do 6 rokov v klasickom internátnom type.

Po transformačných zmenách, ktoré boli v CDR ukončené v roku 2011, bola starostlivosť deťom vo vekovej kategórii od 0 do 18 až 25 rokov zabezpečovaná v šiestich samostatných skupinách rodinného typu a v sieti profesionálnych rodín.

V súčasnosti je starostlivosť poskytovaná deťom od 0 do 18 rokov v šiestich samostatných skupinách a v trinástich profesionálnych náhradných rodinách. Naše CDR poskytuje aj priestory max. pre päť mladých dospelých. Kapacita detí v Centre pre deti a rodiny Remetské Hámre je osemdesiat detí, z čoho dvadsaťštyri detí je možné umiestniť v profesionálnych náhradných rodinách a centrum disponuje piatimi miestami pre mladých dospelých. Celkový počet zamestnancov CDR je sedemdesiattri. V SUS výchovnú činnosť zabezpečujú traja vychovávatelia, dvaja pomocní vychovávatelia a jeden pomocný vychovávateľ s ekonomickou agendou. V ŠSS výchovnú činnosť zabezpečujú traja vychovávatelia, traja pomocní vychovávatelia a jeden pomocný vychovávateľ s ekonomickou agendou. Sieť profesionálnych náhradných rodín tvoria profesionálni náhradní rodičia, ktorí poskytujú starostlivosť ustanovenému počtu detí a v rodinnom dome alebo v byte, ktorého je PNR vlastníkom, spoluvlastníkom alebo nájomcom, v mieste svojho trvalého bydliska.

Odborný tím CDR tvoria:

Vedúca úseku starostlivosti o deti, sociálni pracovníci, psychológovia a špeciálny pedagóg.

Naše centrum, ako jedno z mála na Slovensku, poskytuje starostlivosť deťom, ktoré sú ťažko zdravotne poskytnuté.

SPOJENÁ ŠKOLA OPATOVSKÁ

Opatovská 101, 040 01 Košice

kontaktná osoba: PaedDr. Mária Čabalová, riaditeľka

tel: +421/905550596

e-mail: cabalova.m@gmail.com

web.: www.stpke.sk

Spojená škola so sídlom na Opatovskej ceste 101 v Košiciach sa **podieľa na výchove a vzdelávaní žiakov s telesným a viacnásobným postihnutím**. Bola založená 1.9.1970, ako Základná deväťročná škola a materská škola (ZDŠ a MŠ) pre telesne chybných. Vyučovať sa začalo 23.11.1970. Postupne pribúdali ďalšie typy škôl, ako je stredná ekonomická škola (SEŠ), v roku 1984 stredné odborné učilište (SOU), ďalej v roku 1996 Osobitná škola a v roku 2007 bola zaradená Praktická škola.

Názov školy sa zmenil v termíne od 1.1.2008 na Spojená škola, trvá dodnes.

V tomto školskom roku **vzdelávame** 209 žiakov **v organizačných zložkách, ako je Základná škola s Materskou školou, Špeciálna materská škola, Špeciálna základná škola, Základná škola pre žiakov s NKS, Obchodná akadémia, Stredná odborná škola a Praktická škola pre žiakov s telesným postihnutím**.

Počet zamestnancov, ktorí sa podieľajú na výchove a vzdelávaní je **spolu osemdesiatštyri**, z toho je päťdesiatdva pedagogických zamestnancov a ostatní sú nepedagogickí zamestnanci.

Hlavným predmetom činnosti školy je výchova a vzdelávanie žiakov s telesným a viacnásobným postihnutím a následné začlenenie sa do spoločnosti po ukončení stredného vzdelávania. Vytvárame pre našu skupinu žiakov čo najoptimálnejšiu ponuku vzdelávania so zreteľom na individuálny prístup, záujmy, schopnosti a predpoklady vzdelávania. Najväčšiu skupinu žiakov (80%), tvoria žiaci s diagnózou detská mozgová obrna (DMO), ostatní (20%) majú menyngomiolocélu (rázštep chrčtice), svalovú dystrofiu a anomálie končatín. Okrem telesného postihnutia máme žiakov s mentálnou retardáciou, ktorí sa vzdelávajú aj formou individuálneho prístupu. Žiakom mimo vyučovania poskytujeme možnosť pracovať v rôznych záujmových krúžkoch (dramatický, počítačový, mediálny, spevácky, výtvarný a krúžok šikovných rúk). V rámci týchto krúžkov sa zapájajú do rôznych súťaží, kde dosahujú veľmi pekné výsledky. Strategickým cieľom, resp. víziou našej školy je naďalej pripravovať žiakov tak, aby získali potrebné vedomosti a zručnosti pre svoj osobnostný rozvoj a začlenenie sa do spoločnosti, v čo najväčšej možnej miere. Pri napĺňaní tohto cieľa a poslania dbáme a budeme sa snažiť o neustále skvalitňovanie našich výchovno-vzdelávacích služieb a vytváranie podmienok pre odbornú prípravu ako aj ďalšie vzdelávanie pedagógov.

Medzi významné projekty školy patria:

1. „Vzdelávaním dajme šancu všetkým“ – projekt EÚ
2. „COMENIUS“ – školské partnerstvá (škola má partnerstvo so školou v Nemecku, Česku a Holandsku od roku 2005)
3. „Erasmus plus“ – projekt vzdelávania
4. „Maciky“ – tvorivé dielne Ing. Bolčovej
5. „Tanec bez bariér“ – spolupráca s tanečným súborom „Hviezdička“
6. „Usmievanka Anka“ – projekt pre deti
7. „Tmavomodrý svet“ – spolupráca so združením FEMAN
8. „Umenie maľby a kameňa“ – spolupráca s umelcami
9. „Mosty bez bariér“ – prezentácia výrobkov žiakov v Pribeníku
10. „Rallye, Opatovská žiť na plný plyn“ – kultúrno športová súťaž, už 23. ročník

Únia nevidiacich a
slabozrakých Slovenska

Krajské stredisko
Košice

**ÚNIA NEVIDIACICH A SLABOZRÁKÝCH SLOVENSKA –
KRAJSKÉ STREDISKO V KOŠICIACH**

Park Obrancov mieru 1, Košice, 040 01

kontaktná osoba: Mgr. Mihalyová Zuzana, vedúca KS

tel.: 055 / 632 0772, 632 4715

fax: 055 / 632 0772

mobil: 0905 490 645

e-mail: unss.kosice@unss.sk

Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) bola založená 7. 4. 1990 ako občianske združenie, charitatívna a humanitárna organizácia, ktorá združuje nevidiacich a slabozrakých občanov, rodičov zrakovo postihnutých detí, ich priaznivcov a priateľov, bez ohľadu na pohlavie, náboženské vyznanie, rasový pôvod, národnostný alebo etnický pôvod, zdravotné postihnutie, vek, politickú príslušnosť alebo sexuálnu orientáciu.

Krajské stredisko ÚNSS v Košiciach poskytuje pre zrakovo postihnutých klientov tieto bezplatné služby :

1. Sociálne poradenstvo

- poradenstvo pri vyrovnávaní sa s postihnutím
- sociálno-právne poradenstvo zamerané na pomoc pri uplatňovaní práv a nárokov vyplývajúcich zo sociálnej legislatívy
- poradenstvo pre sociálne prostredie klienta (rodina, priatelia, spolužiaci, kolegovia...)
- poradenstvo pre fyzické prostredie (úprava bytu, pracoviska....)
- poradenstvo pri výbere kompenzačných a optických pomôcok
- poradenstvo pre používateľov vodiacich psov
- poradenstvo pre rodičov zrakovo postihnutých detí
- poradenstvo v oblasti vzdelávania a zamestnávania zrakovo postihnutých

2. Sociálnu prevenciu

- výcvik priestorovej orientácie a samostatného pohybu (s bielou palicou...)
- výcvik čítania a písania Braillovhého písma
- výcvik sebaobslužných činností (varenie, nakupovanie...)
- výcvik komunikačných zručností (klávesnicové zručnosti, podpisovanie ...)
- nácvik práce s kompenzačnými pomôckami
- práca so špeciálne upraveným počítačom a prídavnými zariadeniami
- nácvik práce s optickými pomôckami a zrakovú terapiu

3. Sociálne služby

- sprievodcovská služba
- predčítateľská služba
- prepis textov do Braillovhého písma

4. Prevencia architektonických bariér

- poradenstvo v oblasti odstraňovania bariér a prístupnosti pre projektantov, investorov, stavebné a mestské úrady, organizácie aj širokú verejnosť

Sociálnu pomoc poskytujeme individuálne podľa požiadaviek klientov na Krajskom stredisku v Košiciach alebo na poradenských miestach v Michalovciach, Trebišove, Spišskej Novej Vsi, Kráľovskom Chľmci, Sobranciach a Veľkých Kapušanoch. UNSS KE je jediné stredisko na Slovensku, ktoré sídli vo vlastnej budove – rodinný domček uprostred krásneho parku vytvára priestor a podmienky na individuálny rozvoj, sebarealizáciu, vzdelávanie, podporu komunikácie, spoločenského života ako aj pre plnohodnotné trávenie voľného času pre klientov so zrakovým postihnutím...Klienti zo vzdialenejších miest majú možnosť ubytovania sa počas kurzov sociálnej rehabilitácie, čo je taktiež jedna zo služieb ktorú poskytuje iba KS KE. Ako prvá z 8 krajských stredísk začala vykonávať v spolupráci s 1. Lions Clubom Košice preventívne meranie zraku detí v predškolskom veku s prístrojom Plusoptix. Od roku 2011 kedy začala v tomto smere spolupráca sa vykonalo 15341 meraní a vydalo sa 2845 odporúčaní na ďalšie vyšetrenie u oftalmológa.

ZDRUŽENIE PRIATEĽOV ZÁKLADNEJ ŠKOLY INTERNÁTNEJ PRE NEVIDIACICH A SLABOZRAKÝCH V LEVOČI

Námestie Štefana Kluberta 2, Levoča, 054 01

kontaktná osoba: PaedDr. Šarlota Múdra, riaditeľka

tel.: 053 / 451 2395, 451 1851

fax: 053 / 451 4795

web: <http://home.spisnet.sk/nevidiaci>

e-mail: schblind@spisnet.sk

Združenie priateľov Základnej školy pre nevidiacich a slabozrakých v Levoči bolo založené v roku 1997. Od tých čias podporujeme výchovu a vzdelávanie zrakovo postihnutých detí rôznymi spôsobmi.

SLOVENSKÁ KNIŽNICA PRE NEVIDIACICH MATEJA HREBENDU V LEVOČI

Štúrova 36, 054 65 Levoča

kontaktná osoba: Ing. František Hasaj, riaditeľ

tel: 0905 920 020

e-mail: riaditel@skn.sk

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (SKN), jediná svojho druhu na Slovensku, je špeciálnou knižnicou a súbežne aj vydavateľstvom periodických a neperiodických dokumentov v špeciálnych formách (Braillovo písmo, zvukové nahrávky, zväčšený typ čiernotlačového písma, digitálne texty, reliéfná grafika). Od 1. 1. 1999 je príspevkovou organizáciou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Jej služby využívajú výhradne nevidiaci, slabozrakí a inak zdravotne postihnutí občania. Osobitosťou SKN je to, že všetky dokumenty si musí vyrobiť sama a až tak sú zaradené do knižničného fondu.

ARTEST - POLYESTETICKÉ VZDELÁVANIE ZNEVÝHODNENEJ MLÁDEŽE

Kuzmányho 23, 040 01 Košice

kontaktná osoba: Mgr. Peter Kalmár

tel: +421/907957198

e-mail: arttest.peter@gmail.com

Občianske združenie ArtEst-polyestetické vzdelávanie znevýhodnenej mládeže v Košiciach poskytuje svojim frekventantom vzdelanie v oblasti hudobnej, výtvarnej, pohybovej a literárno dramatickej výchovy. V oblasti hudobného vzdelávania sa snažíme o to, aby sa naši frekventanti, ktorí inklinujú k vokálnej činnosti, naučili intonačne správne spievať a realizovať sa v hre na jednoduché nástroje.

CESTA K SLOBODE, ROVNOSTI A DÔSTOJNOSTI

Mgr. Ján Šimko, PhD.

vedúci útvaru knižnično-informačných služieb v Knižnici pre mládež mesta Košice

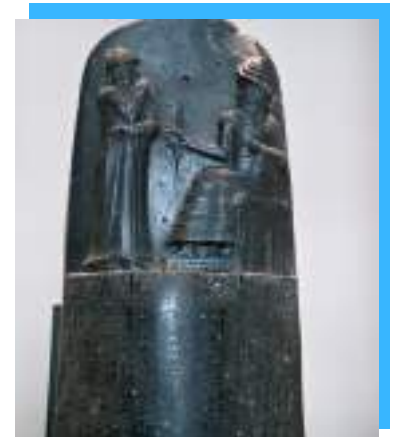
„Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti aj právach. Sú obdarení rozumom a svedomím a majú sa k sebe správať v duchu bratstva.“ Cesta k tejto vete, ktorá je prvým článkom Všeobecnej deklarácie ľudských práv, bola dlhá, neľahká a trvala takmer „celé veky“. To ako sa rodili myšlienky ochrany práv jednotlivcov a skupín v našich dejinách, ktoré vyústili do prijatia Všeobecnej deklarácie ľudských práv, priblížia nasledujúce riadky.

Ľudské práva, ako už vyplýva z tohto slovného spojenia, sú prepojené s históriou ľudstva a sprevádzajú nás od počiatku dejín. Keďže sa dotýkajú života ľudí, ich korene siahajú hlboko do histórie a snahu o ich formovanie a vymedzenie môžeme pozorovať viacmennej v každom dejinnom období.

V starovekom Grécku sa formovanie privilégií a práv spája s utváraním mestských štátov, dedičnej aristokracie a bohatej obchodnej vrstvy. Na druhej strane už Sokrates a Diogenes zhodne prehlasovali: „Som občanom sveta“, pričom v tejto vete možno nájsť kozmopolitné (globálne zdieľanie hodnôt) chápanie ľudskosti a predstavu o svetoobčianstve. Títo myslitelia tak dali prednosť v spojení sa s ľudstvom ako takým a nie podriadenosti jednému štátu. Hoci staroveké mestské obce poskytovali na svojom území niektoré práva, aj napriek svojej vyspelosti boli kategorizované a prístupné iba pre určité skupiny obyvateľov. Cesta k rovnosti všetkých ľudí bola iba na samotnom začiatku.

Aby sme boli „svetoví“, musíme si uvedomiť, že filozofické korene ľudských práv môžeme nájsť nielen v Európe. Ideu rovnosti a bratstva nachádzame aj v starých textoch z Ázie (napríklad v spisoch Konfucia a Lao ´c). Myšlienky, ktoré môžeme dnes chápať ako zárodky ľudských práv nachádzame aj v náboženských textoch budhizmu, judaizmu, kresťanstva a islame.

Najstarším právnym textom z 18. storočia p.n.l., ktorý je podľa historikov uvádzaný ako zdroj ľudských práv je **Chammurapiho zákonník**, v ktorom boli okrem iného stanovené pevné trestné sadzby. Práva a povinnosti spísané na 2,25 m vysokej stéle z čierneho dioritu klinovým písmom platili pre plnoprávných občanov a dotýkali sa rôznych oblastí života babylonskej spoločnosti. Napríklad v ňom môžeme nájsť známe pravidlo – Oko za oko, zub za zub.

Chammurapiho zákonník

Kýrov valec

Významným prameňom k dejinám ľudských práv je Kýrov valec (6. storočie pred n.l.), na ktorom Kýros II. Veľký okrem iného oznamuje: „Pokiaľ som ja kráľom Perzie, Babylonu a národov štyroch svetových strán, nikdy nikomu nedovolím utlačovať ostatných a pokiaľ sa tak stane, ochránim jeho alebo ju a potrestám utláčateľa. Pokiaľ som ja nažive, neumožním, aby niekto bol nútený k neplatenej práci. Okamžite vyhlasujem, že všetci si môžu slobodne vybrať svoje náboženstvo.“ Zaujímavé je, že pravidlá zákazu výmeny žien a mužov za otrokov, ktoré platia v Kýrovej krajine, by podľa neho mali platiť na celom svete. Takto nepriamo poukazuje na univerzalitu týchto princípov, ktoré sú dnes, teda mali by byť, samozrejmosťou.

Magna Charta

Za významný dokument k dejinám ľudských práv je často považovaná aj **Magna Charta Libertatum** (Veľká listina slobôd) z roku 1215. V tomto dokumente anglický kráľ Ján Bezzemok stanovil medze svojej moci vo vzťahu k slobodným občanom a cirkvi. Tento dokument je v dejinách Anglicka tak významný, že s malými obmenami platí dodnes. V tejto dobe, tak ako dlho predtým práva nepatrili všetkým, ale iba istému okruhu ľudí, najmä šľachte. Spory medzi kráľmi a šľachtou často vústili do ústupkov panovníkov, ktorí boli nútení podeliť sa o časť svojej moci. Na našom území tak musel urobiť napríklad aj kráľ Ondrej II., ktorý vydal v roku 1222 dokument známy ako Zlatá bula Ondreja II.

Počiatky dnešných sporov o ľudské práva je často spájaný s rokovaním zvláštnej poroty, ktorú v roku 1550 zvolal do Valladolidu španielsky cisár Karol V. V období kolonizácie Ameriky vystalo niekoľko otázok, medzi inými aj to, či sú pôvodní obyvatelia Ameriky ako my. Komisia tak mala rozhodnúť o tom, či pôvodní obyvatelia Ameriky majú dušu a zamyslieť sa na tým, či sa s nimi má zaobchádzať ako s ľuďmi.

Myšlienky osobnej slobody spojené s možnosťou prijatia zodpovednosti za svoj život vo významnej miere ovplyvnili hnutia a prúdy v období reformácie. Hoci neraz vyvrcholili v krvavé boje, prinútili časť cirkevnej i svetskej vrchnosti k ústupkom a poskytli záruky náboženskej slobody ako jedného z princípov dnešných ľudských práv (napríklad Augsburský mier z roku 1555 alebo Nantský edikt z roku 1598).

Ako sme už spomínali doterajšie dokumenty síce ochraňovali zraniteľnejších, ale práva neboli garantované všetkým vrstvám. Ak by sme chceli hovoriť o univerzalite ľudských práv, tak tie by mali platiť pre každého a bez rozdielu a ich povaha by mala byť zároveň celosvetová, globálna.

Pôvod novovekého (nám prirodzene bližšieho) poňatia ľudských práv je v Európe spojený s obdobím osvietenstva, ktoré ich začalo chápať ako neodňateľné (nikto ich nikomu nemôže zobrať) a univerzálne (platia všade). Veľký posun v oblasti formovania ľudských práv prinieslo spomínané osvietenstvo a zlomovými sa stávajú spisy mysliteľov ako **John Locke**, **Thomas Hobbes**, či **Jean-Jacques Rousseau**. V jednom svojom spise Locke uvádza: „...človek sa rodí s nárokom na dokonalú slobodu a nebrzdené užívanie všetkých práv a výsad prirodzeného zákona“. Na prenikaní témy ľudskosti, práv a ochrane slabších do masového povedomia mala veľký vplyv aj súdobá beletristická tvorba. V mnohých dielach románov sa ľudia vo forme dopisov dozvedali o mučení a neprávostiach, čo viedlo k vlne empatie s hrdinami príbehov. Práve takéto diela v období veľkej vlny odporu proti mučeniu mali na formovaní vnímania ľudských práv významný podiel.

Prvým štátnym dokumentom, ktorý sa zakladá na myšlienke ľudských práv je **Deklarácia nezávislosti USA** z roku 1776. Bol to prvý dokument, ktorý právo nezaručoval len vybraným skupinám, ale bol určený všetkým ľuďom. Najznámejšia veta tejto Deklarácie znie: „*Považujeme za samozrejmé pravdy, že všetci ľudia sú stvorení ako seberovní, že sú obdarení Stvoriteľom neodňateľnými právami, medzi ktorými sú život, sloboda a úsilie o vlastné šťastie*“. Deklarácia nezávislosti USA bola spolu s Virginskou deklaráciou práv inšpiráciou pre dokumenty o ľudských právach, ktoré vznikali počas rôznych revolúcií.

Deklarácia práv človeka a občana

Vo Francúzku bola počas Veľkej francúzskej revolúcie v auguste roku 1789 prijatá **Deklarácia práv človeka a občana**. Aj podľa tohto dokumentu sa „*ľudia rodia a zostávajú slobodnými a rovnými vo svojich právach*“. Samotná Deklarácia rozlišuje práva človeka a práva občana, teda jeden druh práv je všeobecne platný pre každého a kdekoľvek a občianske práva sú odvodené od zákonov jednotlivých štátov. Deklarácia práv človeka a občana bola prenesená aj do francúzskej ústavy z roku 1791 a vo svojej preambule sa na ňu odvoláva aj súčasné znenie francúzskej ústavy. Rozvoj myšlienok ľudských práv po neúspechu Veľkej francúzskej revolúcie na dlhšiu dobu ustrnul. Veľký rozmach v oblasti sebaurčovacieho práva národov je spojený najmä s obdobím 19. storočia, ktoré je charakteristické národnooslobodzovacími hnutiami naprieč celou Európou. Čoraz hlasnejšie zneli hlasy na rozšírenie volebného práva, zrušenie otroctva, či zlepšenie pracovných podmienok robotníkov.

Idea ľudských práv sa znovuobjavila s väčšou naliehavosťou už na začiatku 20. storočia, pričom je toto obdobie dejín ľudských práv charakteristické významnou zmenou, a síce, že najdôležitejšie dokumenty v tejto oblasti začali vznikať na medzinárodnej úrovni. Začiatok tvorby medzinárodných garancií ľudských práv je spojený s prijatím **Dohovoru o otroctve**, ktorý bol prijatý v roku 1926 na pôde Spoločnosti národov.

Jadro medzinárodného režimu ľudských práv tvorí **Všeobecná deklarácia ľudských práv**, ktorá bola prijatá **10. decembra 1948** na 183. plenárnom zasadnutí Valného zhromaždenia OSN v Paríži. Jej zrod bol pre medzinárodný charakter komplikovaný, keďže bolo nevyhnutné do nej zahrnúť rôzne špecifiká na celosvetovej úrovni. Významnú úlohu pri jej zrode mala predsedkyňa komisie pre ľudské práva Eleanor Rooseveltová, bývalá prvá dáma USA, ktorá sa celý svoj život angažovala v oblasti ľudských práv.

Eleanor Rooseveltová s výtlačkom Všeobecnej deklarácie ľudských práv

Nie je preto prekvapujúce, že sa jej text formoval už od roku 1947 v Komisii pre ľudské práva OSN. Dôležitosť tohto dokumentu podčiarkuje aj fakt, že od roku 1950 je tento deň považovaný za Deň ľudských práv. V samotnom texte Deklarácie možno nájsť približne 80 práv, na ktoré má nárok každý človek. Všeobecná deklarácia ľudských práv sa skladá zo štyroch významných pilierov – dôstojnosti, slobody, rovnosti a bratstva. Pod oblasť dôstojnosti spadajú práva zdieľané všetkými jednotlivcami bez ohľadu na náboženské vyznanie, vieru, národnosť alebo pohlavie. Sloboda sa vyznačuje s právami spojenými s individuálnym životom, slobodou, osobným bezpečím.

Tieto práva označujeme tiež pojmom prvá generácia ľudských práv. Práve za tieto slobody bol vedený boj od obdobia osvietenstva a pokračuje, vo väčšej či menšej intenzite, dodnes. Pilier rovnosti zahŕňa práva spojené s politickou aktivitou. Ide o druhú generáciu práv, ktoré upravujú politickú, sociálnu a ekonomickú rovnosť, ktorá sa začala formovať v priebehu priemyselnej revolúcie. Bratstvo predstavuje podmienky, za ktorých by sa mali práva jednotlivcov naplňovať v spoločnosti a v štáte. Ide o zárodok ľudských práv tretej generácie, ktoré sú zamerané na skupinovú a národnú solidaritu a ich formovanie môžeme pozorovať na prelome 19. a 20. storočia. Všeobecná deklarácia vytvorila medzinárodný štandard v diskusii o ľudských právach. Aj napriek tomu, že má právnu formu, nemá charakter záväzného dokumentu. Je len rezolúciou (zhrnutím záverov alebo uznesením) a má len povahu akéhosi odporúčania. Napriek tomu, je tento dokument nesmierne dôležitý. Je jadrom medzinárodných listín ľudských práv, ktorú tvorí celý súbor dokumentov. V užšom chápaní sú za súčasť tejto listiny popri Všeobecnej deklarácii ľudských práv považované ešte dve dôležité zmluvy – **Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach** a **Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach**. Tie sú nielenže právne záväzné pre štáty, ktoré k nim pristúpili, ale umožnili vytvoriť významné orgány Organizácie spojených národov, ktoré sú poverené dohľadom nad ich dodržiavaním.

Boj za ľudské práva nebol završený prijatím Všeobecnej deklarácie ľudských práv, ak by sme si to mysleli, išlo by o klamlivé zdanie. Veď stačí si prečítať dennú tlač, prejsť sociálne siete, otvoriť oči a zbystriť sluch cestou po ulici. Presadzovanie ich princípov by malo byť vlastné každému, komu záleží na tom, aby *ignorovanie ľudských práv a pohrdanie nimi nevedlo k barbarským činom urážajúcim svedomie ľudstva...*

Zoznam bibliografických odkazov:

- KREJČÍ, O. *Lidská práva*. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-056-0.
ŠIMÁK, M. Lidská práva - od historie do současnosti. In *Kontakt*. 2015, 1-2, 115-120. ISSN 1212-4117.
Všeobecná deklarácia ľudských práv [online] Geneva. [cit. 2020-10-9] Dostupné z:
https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/slo.pdf
ZIKMUND, M. *Úvod do dějin lidských práv*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky. 2014.

FENOMÉN ŠIKANANA

AKO ROZPOZNAŤ A AKO REAGOVAŤ NA ŠIKANOVANIE NA ŠKOLÁCH

Šikanovanie: narušenie vzťahov medzi žiakmi, je to snaha získať materiálnu, psychologickú aj sociálnu prevahu nad niekým a na jeho úkor použitím prostriedkov fyzického a psychického ponižovania a terorizovania

Priame: otvorené obťažovanie, prenasledovanie

Nepriame: izolácia obete a intrigovanie proti nej

Typy agresorov:

- **Hrubý**
- **Slušný**
- „srandista“

Obet – akékoľvek dieťa, ktoré sa vyskytlo v nesprávny čas na nesprávnom mieste. Hlavný znakom je **ODLIŠNOSŤ**.

Škodlivé účinky:

- **Obet** (dopad na psychické aj fyzické zdravie, znížené sebavedomie, pochybnosti o sebe, sklon k depresii...)
- **Agresor** (posilnenie nežiaducich schém správania)
- **Ostatní** (utváranie predstáv ako to v živote chodí)

Príznaky šikanovania:

Verejné odhalenie šikanovania:

Pri odhalení je dôležité, aby učiteľ dal jednoznačne najavo svoj hnev a odsúdenie.

Odsudzovanie šikanovania zo strany učiteľa nesmie byť jednorazové, ale musí odrážať aj jeho správanie, on sám nesmie zhadzovať žiakov, mať ironické poznámky a podobne...

Obete musia v učiteľovi mať oporu, aby sa mu nebáli zdôveriť a aby si ostatní uvedomili neprijateľnosť šikanovania. Sankcie voči agresorovi sú také, ako pri akomkoľvek priestupku proti školskému poriadku (pokarhanie, vylúčenie, napomenutie a pod.)

Ak agresor na škole zotrvá, netreba ho zatradiť, treba ho skúsiť pochopiť, prečo tak konal a čo ho k tomu viedlo. Hľadať spôsob ako ho zaujať alebo iné adekvátnejšie formy seberealizácie.

Ako sa šikanovaniu brániť

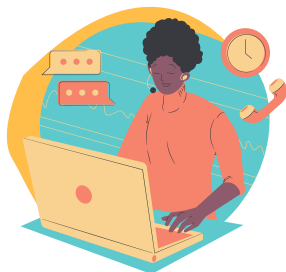
Obet môže:

- Unikať, pri fyzickom útoku hľadať pomoc u iných detí – podľa možnosti bez zjavného prejavu strachu a dôstojne. Jednoznačne dať najavo nesúhlas „daj mi pokoj“ „choď preč“
- Energicky sa ohradiť proti verbálnym útokom či manipuláciám („s tebou sa nebavím“) a naozaj sa ďalej nebaviť
- Ignorovať urážky a výsmech, byť ticho. Prípadne otočiť svoj handicap v svoj prospech tzv. taktika otvorených dverí
- Nedať najavo strach a pri fyzickom napadnutí zaútočiť tiež – bez ohľadu na presilu

Kam sa obrátiť v prípade šikanovania?

O svojom probléme môžeš povedať svojmu učiteľovi alebo výchovnému poradcovi. Školy sú v problematike šikanovania čoraz viac vzdelávané a vedia ako pomôcť.

V prípade, že ti nepomôžu, obráť sa na:

Tiesňovú linku:

159

Linku detskej istoty:

116 111

Ak ťa šikanujú, môžeš sa obrátiť aj na

ÚRAD KOMISÁRA PRE DETI

Podieľa sa na ochrane práv detí podporou a presadzovaním práv priznaných dieťaťu podľa Dohovoru o právach dieťaťa a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. Na rozdiel od ostatných orgánov ochrany práv sa komisár zaoberá výlučne právami detí.

Dieťa má právo obrátiť sa na komisára pre deti priamo, alebo prostredníctvom inej osoby, aj bez vedomia rodičov, poručníka, opatrovníka alebo inej osoby, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov

Linka detskej dôvery

LIENKA Košice

055/234 72 72

Občianske združenie, Spoločnosť priateľov detí – Li(e)nka vznikla 25.4.2001 ako nezisková organizácia, ktorej základným poslaním je pomôcť deťom, ktoré sú ohrozené násilím alebo inou formou sociálnej patológie. Chce informovať deti i širokú verejnosť o možnostiach ochrany pred násilím, zvyšovať ich senzitivitu voči tomuto javu, objasňovať a presadzovať práva detí.

Tieto ciele sa snaží Spoločnosť Li(e)nka plniť predovšetkým zabezpečovaním činnosti a prevádzky Linky detskej dôvery v Košiciach, zabezpečovaním odborného rastu jej pracovníkov a propagáciou jej činnosti. Realizuje publikačnú a prednáškovú činnosť zameranú na prevenciu pred týraním, zanedbávaním a zneužívaním detí, na zvýšenie informovanosti odbornej i laickej verejnosti o týchto javoch, ale aj o agresivite medzi deťmi, šikanovaní, drogových a iných závislostiach.

Šikanu môžeš nahlásiť, aj keď sa nedeje priamo tebe ale napríklad tvojmu kamošovi alebo aj spolužiakovi, ktorého dobre nepoznáš. Nahlásenie šikany je veľmi jednoduché. Vo formulári si vyberiete školu, kde sa šikana deje, problém popíšete a formulár anonymne odošlete. Nahlásenie šikany bude doručené Úradu komisára pre deti a odbornému pracovníkovi v škole. Tí sa budú šikanou zaoberať a urgentne ju budú riešiť. Ak do formulára napíšete osobné údaje alebo kontaktné informácie, formulár už nie je anonymný.

Formulár nájdeš na stránke:

www.stopsikane.sk

S **kyberšikanou** sa stretávame čoraz častejšie v dôsledku pokročenia doby. Kyberšikanu je ťažšie odhaliť. Môžete sa obrátiť na zdroje pomoci, akými je napríklad eSlovensko Bratislava o.z. so svojim projektom:

ZODPOVEDNE.SK

Táto organizácia poskytuje bezplatné anonymné telefonické aj on-line poradenstvo. Pracujú v ňom odborníci, ktorí sa špecializujú na príležitosti a riziká internetu a vedia deti a ich rodičov primerane sprevádzať problémami súvisiacimi s novými technológiami.

Ďalšie možnosti:

- **Pedagogicko-psychologické poradne**
- **Centrá výchovnej a psychologickej prevencie**

Adresy na najbližšie pedagogicko-psychologické poradne a centrá výchovnej a psychologickej prevencie v mieste vášho bydliska nájdete na internetovej adrese:

www.sikana.eu

Vojna, ktorá zmenila Rondo

Názov podujatia: Vojna, ktorá zmenila Rondo

Cieľová skupina: 3. – 5.ročník

Ciele podujatia: citlivo priblížiť tematiku vojny, upevniť vzťahy v kolektíve, viesť deti k tolerancii

Tematická oblasť: ľudia a vzťahy, spoločnosť, história

Metódy: dramatizované čítanie, dialóg, práca s materiálom

Časové vymedzenie: 30-45 minút

Anotácia: Danko, Fabián a Zorka si žili šťastne a spokojne v meste Rondo. Kým neprišla Vojna. Dokážeme im pomôcť proti nej bojovať? Je možné vojnu zastaviť?

Kľúčové slová: vojna, spolupráca, ľudské práva, tolerancia

Osnova podujatia:

Na interaktívnej tabuli vysvietime obrázok mesta Rondo. Poprípade si ho oscanujeme a vytlačíme/prekreslíme na veľký papier. Je dôležité, aby deti videli ako Rondo vyzeralo pred vojnou (farebné, plné života). Pre vytvorenie atmosféry začneme čítaním textu bez úvodného slova. Prostredníctvom prvých strán knihy priblížime deťom hlavných hrdinov – Danku, Fabiána a Zorku. Pripravené máme makety týchto hrdinov. (nakreslené, oscanované) Po opise každého hrdinu necháme deti, aby našli na vysvietenom obrázku mesta každému hrdinovi jeho miesto (vyplýva to z prečítaného textu) – pripnú ho magnetkami na tabuľu.

Pokračujeme v čítaní príbehu. Vysvietime obrázok Oranžéria – opäť je pre plnohodnotný zážitok potrebné, aby deti videli, aké to bolo v meste pred vojnou (farebné a veselé). V prípade, že máme k dispozícii lepšie technické vybavenie môžeme pri čítaní opisu Oranžéria pustiť v pozadí hymnu Ronda (akákoľvek jemná inštrumentálna hudba, my sme využili Mozartovo Rondo Alla Turca). Text čítame veselo, kvetnato opisujeme mesto, jeho obyvateľov, v pozadí zostáva pustená hudba. Deti majú mať pocit, že ide o veselý príbeh. Čítame text až po vetu: „Náhle všetko stíchlo.“ (po tejto vete môžeme pre dramatickejší opis vypnúť všetky svetlá v miestnosti, podstatné je navodenie temnej atmosféry). „A vtedy sa ozval napätý šepot.“ Hudba sa vypne, svetlá zostávajú zhasnuté, zmeníme intonáciu hlasu na hlasnejší šepot. Do pozadia môžeme pustiť zvuky vojny. Pokračujeme v čítaní po moment, kedy vojna zasiahla hlavných hrdinov Danku, Zorku a Fabiána. V texte je opis ako vojna ublížila jednotlivým knižným hrdinom – vezmeme každú nakreslenú postavičku a „ublížime“ im podobným spôsobom, ako je to v knihe. Dankovi nožnicami prebodneme srdce, Zorke ohoria krídelká a Fabiánovi natrheme nožičku, aby si deti uvedomili následky, ktoré vojna zanechala. Dostávame sa v príbehu k časti, kde Danko pravidelne chodí do Oranžéria – vysvietime obrázok Oranžéria, tentokrát celý čiernobiely. Tak ako Danko nasmeroval lampičku na kvety, my na kvety zasvietime baterkou. Ak máme jednotlivé obrázky v power-pointovej prezentácii môžeme pomocou animácii dosiahnuť, že sa čiernobiely obrázok pomaly zmení na farebný. Lúč svetla v príbehu oživí kvety a tie spolu s Dankom začnú spievať. Do pozadia opäť pustíme hymnu Ronda.

Aktivita č. 1

Obyvatelia Ronda sa spojili proti vojne a snažili sa vytvoriť stroj svetla, ktorý zničí tmu a zachráni nielen spievajúce kvety, ale aj ich mesto. Každé dieťa si z pripraveného vreca vytiahne jednu vec. Každá z vecí je súčasťou stroja svetla, ktorý musia spoločne ako skupina vyskladať podľa predlohy, ktorá bude vysvietená na tabuli. Záleží na predstavivosti lektora, aké veci použije a aký prístroj poskladá. Použiť sa dajú kocky/lego/staré krabice/rôzne predmety z triedy, či knižnice. Podstatné je, aby deti videli fotografiu poskladaného predmetu, ktorá bude slúžiť ako ich návod na stavbu prístroja. Ak sa im úlohu podarí splniť darujeme deťom lampu, ktorá pri rozsvietení svetelný stroj spojzdni a zachráni tým ich aj mesto Rondo. Naša pozitívna skúsenosť bola, že lampu získala pani učiteľka, ktorá bola s deťmi, ktorá ju zapojila do elektriny a rozsvietila - v deťoch to zanechalo veľký zážitok. Poďakujeme deťom a pani učiteľke za záchranu mesta a pokračujeme v čítaní (naďalej znie v pozadí hymna Ronda, môžeme rozsvietiť všetky svetlá – mesto Rondo sa vracia späť do života).

V čítaní pokračujeme od vety: „*Po uliciach sa rozsvietilo jasné svetlo...*“

V meste Rondo vyrástli červené maky – na tabuli je vysvietený obrázok mesta Rondo, ktoré je po vojne znova živé, plné farieb a smiechu. Pri čítaní záveru dostane každé dieťa jeden červený mak, ktorý pripne na tabuľu a vyzdobí ním mesto.

Od roku 1914 je červený mak medzinárodným symbolom spomienky na padlých vo vojne. A na znak toho, že ani my nezabudneme akú spúšť dokáže napáchať vojna, odovzdáme učiteľke vopred pripravený papierový červený mak. Pred rozlúčkou s deťmi si necháme priestor na ich postrehy a necháme ich rozprávať dojmy, pripravené máme aj otázky na diskusiu:

Počuli ste už niekedy slovo vojna? Čo znamená?

Prečo existuje vojna?

Myslíte si, že sa vojna dá zastaviť? Ako by ste ju zastavili?

Vojny nemusia byť len tie veľké, o ktorých čítame/počúvame.

Vojny vedieme aj my medzi sebou. Sú aj vo vašej triede nejaké takéto vojny? Ako ich riešite?

Zoznam bibliografických odkazov:

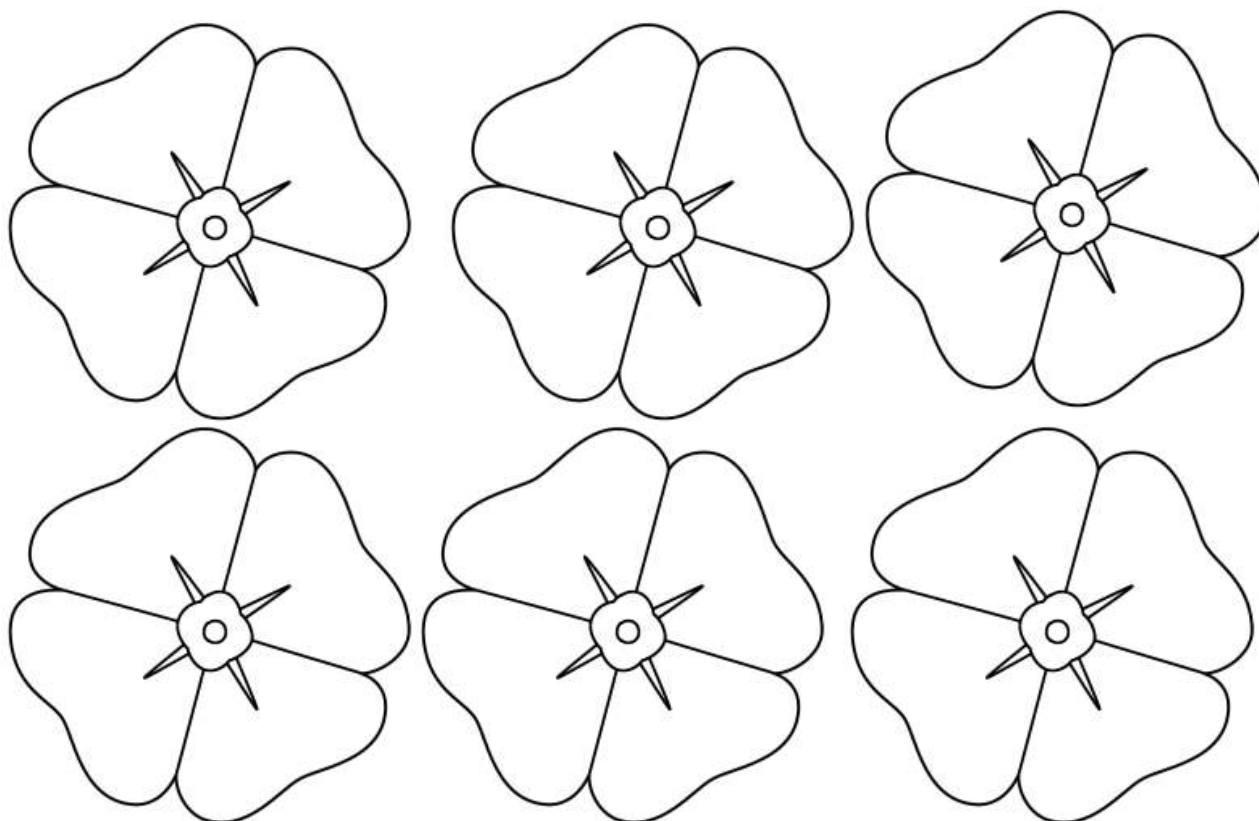
Romanyšin, R: Vojna, ktorá zmenila Rondo. 1 vyd. Bratislava: BRAK, 2015. str. 33. ISBN 978-80-971993-2-6

Pomôcky:

interaktívna tabuľa, makety hlavných hrdinov, makety červených makov (príloha č.1, príloha č.2), materiál na stavbu stroja svetla (kocky, nádoby, plechovky...), baterka, lampička, hymna Ronda, prezentácia s použitím oscanovanej knihy, magnetky

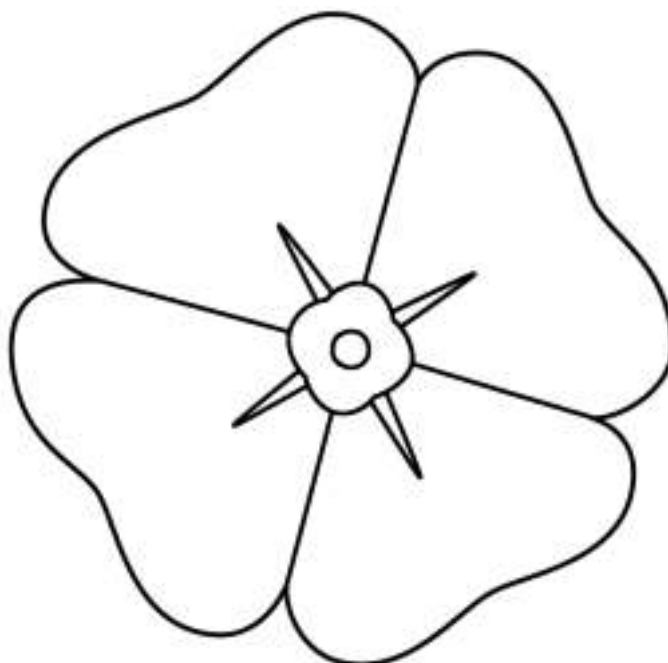
Prílohy:
Príloha č.1

Kvety maku, ktoré vytlačíme na červený papier – nimi deti zdobia Rondo, ktoré sa spamätáva z vojny

Príloha č.2

Veľký mak, ktorý opäť môžeme vytlačiť na červený papier/prekresliť/zalaminovať, poprípade vytvoriť inou formou a ktorý darujeme deťom ako spomienku.

(Ne)obyčajná tvár

Názov podujatia: (Ne)obyčajná tvár

Cieľová skupina: 4.–6. ročník

Ciele podujatia: oboznámiť deti prostredníctvom knihy Obyčajná tvár od R.J.Palaciovej s témou diskriminácie, rozvíjať empatiu, spolupatričnosť, upevniť vzťahy medzi spolužiakmi

Tematická oblasť: etická výchova

Metódy: hlasné čítanie, rozhovor, samostatná práca

Časové vymedzenie: 45 – 60 minút

Anotácia: August sa narodil so znetvorenou tvárou. Kvôli svojej „chorobe“ nikdy nechodil do školy. Učil sa doma. V piatom ročníku prvýkrát nastupuje do piateho ročníka. Nájde si svoje miesto medzi spolužiakmi? Našiel by si miesto medzi v našom svete? Ako deti vnímajú inakosť? Dokážu medzi seba prijať spolužiaka, ktorý je odlišný?

Kľúčové slová: šikanovanie, tolerancia, diskriminácia, priateľstvo

Osnova podujatia:

Deti usadíme do kruhu. Bez nejakého bližšieho vysvetlenia im podáme fotografiu (príloha č.1) chlapca so znetvorenou tvárou. Tú si budú deti medzi sebou podávať zatiaľ lektor číta úvodnú kapitolu z knihy Obyčajná tvár. Po prečítaní zostaneme pár sekúnd ticho, aby deti stihli prečítaný text spracovať. Po krátkej odmlke im predstavíme hlavného hrdinu knihy – Augusta.

August je len piatok na základnej škole, no vytrpel si toho viac ako dosť. Narodil sa so znetvorenou tvárou. A hoci podstúpil 27 operácií, veľmi to nepomohlo. Nikdy nevyzeral „normálne.“ Kvôli jeho „inakosti“ ho doteraz učila mama doma, až v piatom ročníku prvýkrát odvážne nastupuje do školy.

Opýtame sa detí, čo si myslia, ako na neho reagovali jeho noví spolužiaci. Na otázku nadviažeme aktivitou, prostredníctvom ktorej si názorne ukážeme ako sa August (prezývaný Auggie) prvý deň v triede cítil.

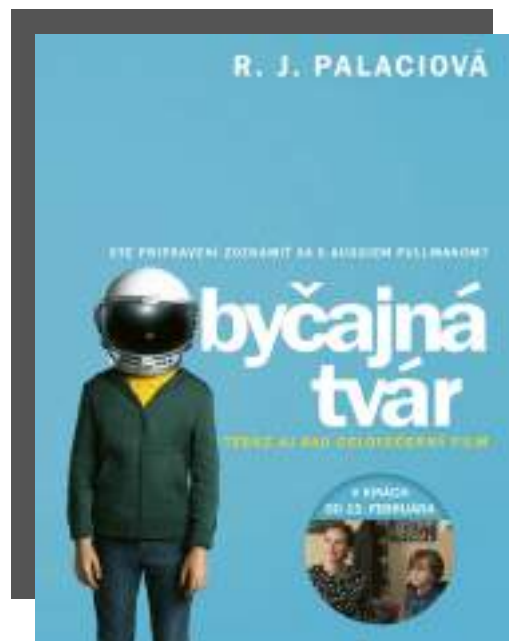
Aktivita č. 1

Požiadame deti, aby zavreli oči. Prilepíme každému dieťaťu na čelo farebnú bodku. Deti nesmú vedieť, akú farbu má ich bodka. Keď otvoria oči, nemôžu rozprávať, môžu používať len neverbálnu komunikáciu. Povieme im, aby hľadali bodky rovnakej farby u iných a podľa toho sa potom spájali do párov, prípadne do skupín. Vzniknú nám páry, skupiny s rovnakou farbou. Podľa reakcií postupne prichádzajú na to, akú farbu má bodka, ktorú majú na čele. Lektor si však všimá toho, ktorý ostáva sám, on jediný má farbu inej farby, ako nikto iný, napr. bielu. Nepatrí k nikomu, do žiadnej skupiny. Mal by to byť žiak, ktorý je dostatočne zhovorčivý. Mal by zvládnuť opísať túto nepríjemnú situáciu a podeliť sa o svoje pocity. Aké to je ostať osamelý, nikam nepatriť.

Pokračujeme diskusiou. Detí sa môžeme pýtať ako si poradili, ako postupovali pri hľadaní rovnakej farby. Samostatný priestor necháme potom žiakovi s jedinečnou farbou, bielou bodkou. Zistíme, aké sú jeho pocity, ostať sám. Potom sa opäť vrátíme k príbehu o Auggiem. Osamelý žiak sa pravdepodobne cítil veľmi smutne a nepríjemne. Vysvetlíme deťom, že rovnako bol na tom aj malý Auggie. Všetci jeho spolužiaci sa v triede veľmi rýchlo popárovali, každý mal svojho kamaráta, iba Auggie zostal sám. Nakoniec k nemu síce pani učiteľka pridela spolužiaka, no ten si sadne na okraj lavice a odmieta sa na Auggie, čo i len pozrieť. Opýtame sa detí, či si pamätajú na ich prvý deň v škole? Či sa tiež museli rozhodovať, kam a s kým si sadnú. Či už v triede niekoho poznali, alebo boli zo začiatku úplne sami.

Aktivita č. 2 (Príloha č.2)

Požiadame deti, aby si predstavili, že teraz majú možnosť začať odznova. Môžu si vybrať s kým by po zvyšok školského roka chceli sedieť v lavici. Ponúkneme im zoznam žiakov, z ktorého si majú vybrať dvoch, s ktorými by chceli sedieť a dvoch, s ktorými by určite sedieť nechceli.

Odporúčaná zoznam žiakov:

Olívia – dcéra známej slovenskej herečky

Otto – chlapec na vozíku

Dezider – rómsky chlapec

Peter – matematický genius

Claudia – vietnamské dievčatko

Roman – moslimský chlapec

Adam – chlapec, ktorý robí modela pre známy módny časopis

Zuzka – dievčatko, ktoré zapácha, má mastné vlasy a veľké okuliare

Amanda – talentovaná maliarka

Deti majú na úlohu 5 minút. Po tejto aktivite nenasleduje vyhodnotenie, ale hneď aj nadväzujeme na ďalšiu úlohu.

Aktivita č. 3

Kým deti píšú zoznamy rozmiestnime po triede nápisy s rôznymi vlastnosťami, charakterovou črtou či talentom, ktorými môžu ľudia oplývať. Úlohou detí je vybrať si dve vlastnosti pre deti, s ktorými chcú sedieť a dve pre tie, s ktorými sedieť nechcú. Po ukončení oboch aktivít sa s deťmi porozprávame o tom podľa čoho sa rozhodovali, ako si vyberali spolu-sediaceho, s kým a prečo nechceli sedieť, aké vlastnosti im priradili a prečo. Na základe tejto aktivity deti nemoralizujeme. Neriešime správnosť alebo nesprávnosť ich rozhodnutí.

Po diskusii o tom, koho a prečo si zo zoznamu vybrali deťom prezradíme viac informácií o deťoch zo zoznamu:

Olívia – veľmi pekná dcéra známej slovenskej herečky

Skutočnosť: šikanovala dievčatá v triede

Otto – chlapec na vozíku

Skutočnosť: skončil VŠ - odbor informatika, pracuje v IT firme

Dezider – rómsky chlapec

Skutočnosť: keď mal dva roky adoptovala si ho rodina lekárov, vyštudoval medicínu a pracuje ako pediater.

Peter – matematický génius

Skutočnosť: introvert, v triede sa takmer s nikým nebavil, zaujímala ho iba matematika, pracuje ako vedec

Claudia – hluché vietnamské dievčatko

Skutočnosť: v škole mala samé jednotky, doučovala ostatných spolužiakov, učí v MŠ v triede pre nepočujúce deti

Roman – tučný chlapec

Skutočnosť: robí telocvikára, na ZŠ vyhrával rôzne bežecké súťaže

Adam – chlapec, ktorý robí modela pre známy módny časopis

Skutočnosť: v škole mal výborný prospech, robí dobrovoľníka v Afrike

Zuzka – dievčatko, ktoré zapácha, má mastné vlasy a okuliare

Skutočnosť: zapáchala kvôli chorobe, z ktorej sa po pár mesiacoch vyliečila, dnes robí modelku

Amanda – talentovaná maliarka

Skutočnosť: prestala maľovať kvôli Olívii, ktorá jej tvrdila, že nemá talent, spolu s Olíviou šikanovala dievčatá v triede

Vyvrcholením oboch aktivít má byť zamyslenie sa nad tým, že posúdiť človeka na základe prvého dojmu, alebo na základe čiastočných informácií nie je možné a ani vhodné. Navonok nepekny človek v sebe môže ukrývať poklad a naopak niekto, kto zvonku pôsobí ako krásny človek, môže byť v skutočnosti úplne iný. Nie je dôležité súdiť očami, ale srdcom a vnímať človeka podľa správania, skutkov a nie výzoru. Deťom prezradíme, že v príbehu o Auggiem deťom a dokonca aj dospelým veľmi dlho trvalo, kým na to prišli. Problém s tým majú deti a dospelí aj v našej spoločnosti.

Aktivita č. 4

Rozdáme deťom papierové srdiečka. Poprosíme ich, aby na nich ceruzkou napísali situácie, kedy oni niekoho predčasne odsúdili, ohovárali niekoho, vytvorili si predčasne negatívny názor len na základe výzoru alebo slov niekoho iného. Zároveň ich poprosíme o úprimnosť a samostatnú prácu. Do aktivity sa zapája aj lektor.

Papierové srdiečka slúžia ako naše zrkadlo, zrkadlo činov, ktoré sme urobili, no na ktoré by sme chceli rýchlo zabudnúť. Po skončení si deti navzájom prezerajú srdiečka a zhodnotia, či sa im páčia, či by ich chceli nechať takéto popísané svojimi "omylmi" alebo sa radšej chcú tých zlých vecí zbaviť, tých ktoré tam napísali.

Rozdáme deťom gummy na gumovanie a poprosíme ich, aby sa pokúsili navrátiť srdiečku jeho pôvodný stav. Keď sú deti hotové opäť si pozorne prezrú svoje srdiečko a zhodnotia, či sa im podarilo dať ho do pôvodného stavu.

No na každom papierovom srdiečku i naďalej zostávajú stopy po ceruzke, po gumovaní. Záverom aktivity je, že tieto papierové srdiečka sú v skutočnosti srdcia ľudí, ktorým sme nejako ublížili. Napriek našej snahe na nich stále zostala stopa, ktorá sa už nikdy nedá zmazať. Preto je dôležité, aby sme sa k druhým správať pekne, úmyselne im neublížovať, lebo nikdy nevieme ako veľmi môže, hoci len jedno, zlé slovo človeka zasiahnuť. August bol veľmi silný chlapec a počas celého príbehu poukázal na svoju silu a optimizmus. Čo však bolo najdôležitejšie je fakt, že mal pri sebe rodinu a neskôr aj kamarátov, ktorí pri ňom stáli. To mu pomohlo prekonať ťažké časy a postupne si získať aj srdcia celej školy.

Podujatie ukončíme vetou, ktorú vyslovil August počas divadelného predstavenia, v ktorom hrala hlavnú úlohu jeho staršia sestra Via: *„Každý z nás by mal aspoň raz zažiť standing ovations.“* Tento pocit doprajeme aj deťom na podujatí. Postavíme sa do kruhu a spoločne tleskame. Tento potlesk je za všetko to dobro, ktoré sme doteraz priniesli do sveta a ktoré budeme aj naďalej roznášať po svete. Každé dieťa vyzveme aby na 5 sekúnd prišlo do stredu kruhu zatiaľ čo mu ostatní tleskajú.

Zoznam bibliografických odkazov:

Palaciová, R.J. Obyčajná tvár. 1.vyd. Bratislava : Ikar, 2013. 262 s.. ISBN 978-80-551-3277-8.

Miháliková, J. Do Európy hrou. 1.vyd. Bratislava : Iuventa, 2001. 32 s.. ISBN 978-80-551-3277-8.

Flowers, N. Kompasito – Príručka výchovy a vzdelávania detí k ľudským právam. 1.vyd. Bratislava : Iuventa, 2015. 317 s. ISBN 978-802-8072-121-3.

Pomôcky:

farebné lepiace bodky (napríklad pre skupinu 16 študentov budete potrebovať 4 modré, 4 žlté, 3 zelené, 4 červené a jeden biely), papierové srdiečka, flipchart, papiere, ceruzky, perá, gummy na gumovanie

Prílohy:
Príloha č. 1

Fotografia Augusta

Prílohy:
Príloha č. 2

Pracovný list k Aktivite č.2

Zoznam žiakov:

Olívia – veľmi pekná dcéra známej slovenskej herečky

Otto – chlapec na vozíku

Dezider – rómsky chlapec

Peter – matematický génius

Claudia – hluché vietnamské dievčatko

Roman – tučný chlapec

Adam – chlapec, ktorý robí modela pre známy módny časopis

Zuzka – dievčatko, ktoré zapácha, má mastné vlasy a okuliare

Amanda – talentovaná maliarka

V triede by som **CHCEL/A** sedieť s:

_____ a _____

V triede by som určite **NECHCEL/A** sedieť s:

_____ a _____

Medzi odtieňmi sivej

Názov podujatia: Medzi odtieňmi sivej

Cieľová skupina: 8. – 9. ročník ZŠ, SŠ

Ciele podujatia: citlivo priblížiť tematiku druhej svetovej vojny

Tematická oblasť: história, spoločnosť, ľudia a vzťahy

Metódy: diskusia, skupinová práca

Časové vymedzenie: 60 minút

Anotácia: Po zime prichádza jar, po beznádeji nádej, po hrôzach noci svitá deň.

Kľúčové slová: holokaust, vojna, spoločnosť, história, diskriminácia, tolerancia, ľudské práva

Osnova podujatia:

Ešte pred tým ako si žiaci posadajú, oboznámte ich s tým, že miesta v prvých radoch sú vyhradené pre tých lepších, zvyšok skupiny bude sedieť v zadných radoch, ktoré sú oddelené. Vyzvite všetkých hnedookých, aby si sadli do prvého radu a ostatných usadte za nich. Pravdepodobne sa začnú protesty, ak nie, začnite diskusiu o tom vy, Pýtajte sa, čo si o tomto delení, čo by si mysleli o spoločnosti, ktorá by delila žiakov, ľudí na lepších a horších, napríklad podľa farby očí.

Opýtajte sa ich ako sa cítia tí, čo majú sedieť na miestach vpredu (pre „lepších“) a potom tých, ktorí majú sedieť na miestach vzadu (pre „horších“?) Diskusia by mala byť zameraná na príčiny predsudkov. Prečo delíme ľudí podľa nejakých zvláštnych kategórií, napríklad: bieli – čierni, Slováci – Maďari, Európania – Afričania, kresťania – židia, tuční – chudí, chlapci – dievčatá? Aké sú dôvody vzniku a dôvodov kategorizácie? Aké sú následky? Vysvetlite si termín: diskriminácia.

Opýtajte sa žiakov, či niekedy mali pocit, že sú diskriminovaní, alebo sa ocitli v situácii, kedy niekoho niekto diskriminoval.

Na záver aktivity nechajte deti nech si popresadajú. Môžu si vybrať ľubovoľné miesto, také aby sa počas podujatia cítili príjemne.

Na tejto aktivite sme si ukázali, čo to znamená diskriminovať niekoho – čiže zaobchádzať s človekom (skupinou ľudí, organizáciou, krajinou, skupinou krajín) inak než s iným človekom (skupinou ľudí, organizáciou, krajinou, skupinou krajín) a to na základe jeho odlišnosti.

Napr. na základe rasového alebo etnického pôvodu, vierovyznania, veku, rodu, pohlavia alebo sexuálnej orientácie. Počas druhej svetovej vojny bolo zavraždených šesť miliónov ľudí bez rozdielu veku a pohlavia, len z jediného dôvodu: BOLI INÍ.

V januári 1933 prevzala Hitlerova národnosocialistická strana (nacisti) v Nemecku moc s cieľom vytvoriť „rasovo čistý“ národ, ktorý by tvorila tzv. „panská rasa“. Každý, kto nevyhovoval Hitlerovým predstavám, mal byť zlikvidovaný: invalidi, homosexuáli, a „iné rasy, etniká, príslušníci iného vierovyznania“ - černosi, Rómovia a najmä židia. Práve počas druhej svetovej vojny, v období vyvražďovania a perzekuovania Židov, Rómov, homosexuálov jednoducho všetkých, čo nevyhovovali predstavám o „dokonalosti“ sa odohráva aj príbeh, ktorý žiakom predstavíme. Hlavnou hrdinkou príbehu je šestnásťročná Litovčanka Lina, krásne, talentované a čestné dievča z intelektuálskej rodiny (to všetko sú v tomto príbehu priťažujúce okolnosti) sa jedného večera prezlečie do nočnej košele a chce napísať list svojej sesternici. Stihne len oslovenie. Vzápätí do ich domu vtrhne komando NKVD, prinúti matku, jej syna a dcéru pobaliť si najnutnejšie a surovo ich odvečie.

Najprv do nákladiaka, potom do vlaku pre dobytok. Nasleduje niekoľko týždňov, mesiacov, rokov ako z najhroznejšieho sna... O utrpení Litovčanom počas druhej svetovej vojny sa toho veľa nevie... ak chceli Litovčania ostať nažive o tom, čo všetko sa počas druhej svetovej vojny dialo museli mlčať a to až do roku 1991, kedy sa Sovietsky zväz rozpadol.

Autorka knihy Ruta Sepetysová sa rozhodla dať týmto ľuďom hlas. Jej otec bol synom litovského vojenského dôstojníka a spolu s rodičmi utiekol cez Nemecko do utečeneckého tábora. Ruta sa rozhodla opísať hrôzy, ktoré prežila jej rodina, ktoré prežili ľudia z pobaltských štátov, nachádzajúcich sa medzi Sovietskym zväzom a nacistickou ríšou, na ktoré svet akosi zabudol. Na úvod do deja príbehu prečítame pasáž zo str. 17 a str.18, až po vetu: „Určite zomrieme.“

Aktivita č. 1

Po prečítaní ukážky rozdeľte deti do menších skupín (max. 5 žiakov). Každá skupina sa na chvíľu stane hlavnou hrdinkou knihy "Medzi odtieňmi sivej". Vžijú sa do jej pozície. Lektor im predstaví situáciu: Lina je vo vlaku s ďalšími deviatimi Litovčanmi, ktorých vezú do pracovného tábora na Sibír. Po niekoľkých strašných dňoch cesty, bez jedla a vody, vlak konečne zastaví. Vchádza nemecký vojak a povie, že troch z vás dokáže zachrániť a odviezť do bezpečia. Pozrie sa na vás (na Linu) a dá vám za úlohu, aby ste za do 10 minút rozhodli, ktorí z vás dostanú šancu prežiť. Vyberte aj vy troch ľudí, tých dáte na prvé miesto. Zvyšných ľudí zaradte na zoznam podľa toho v akom poradí by ste ich zachraňovali ak by ste mali šancu.

Vo vozni sú títo ľudia:

Lina (čiže vy, zachrániť môžete aj seba) - 16 ročné mladé dievča, talentovaná umelkyňa

Jacob – 87 ročný muž, je slabý a zdá sa, že viac ako pár hodín života mu neostáva

Rachel – 37 ročná žena, trpí nevyliciteľnou chorobou

Ruth – 7 ročné dievčatko, je hluché

David – 45 ročný muž, lekár

Deborah – 26 ročná žena, je tehotná

Samuel – 45 ročný muž, práve bol prepustený z väzenia, sedel za vraždu

Tomas – 18 ročný chlapec, je na vozíčku

Audra a Aurelija – 30 ročné jednovaječné dvojčatá, odkedy sa vlak pohol, sú nepríjemné a neochotné komukoľvek pomôcť

Následné nechajte prebiehať argumentácia detí najprv v skupinkách, potom nechajte nech predstavia tie svoje zoznamy a zdôvodnia prečo sa takto rozhodli.

Otázky na diskusiu:

Bola táto úloha pre vás náročná? Na základe čoho ste sa rozhodovali, keď ste vyberali koho zachránite? (vek, zdravotný stav, sexuálnu orientáciu, etnickú príslušnosť, ...) Urobil niekto náhodný výber? Ak áno, prečo takto postupoval? Pri ktorých osobách sa im najťažšie rozhodovalo? U ktorých naopak problém nemali? Hrali rolu pri výbere aj diskriminačné kritéria? Aspoň ste o nich v duchu uvažovali?

Opýtajte sa žiakov, či by ich názor zmenilo, ak by vedeli o týchto ľuďoch viac informácií.

Jacob – 87 ročný muž, je slabý a zdá sa, že viac ako pár hodín života mu neostáva
Nová informácia: je bývalý lekár, zachránil stovky ľudských životov a onedlho sa mu narodí prvé vnúča, pracovný tábor prežije a vráti sa domov

Rachel – 37 ročná žena, ktorá trpí nevyliciteľnou chorobou
Nová informácia: pracovný tábor by prežila, zoznámia sa v ňom so svojim budúcim manželom, budú mať tri deti, ktoré budú obrovským prínosom pre spoločnosť

David – 45 ročný muž, lekár
Nová informácia: prácu lekára zneužíva, potajomky robí pokusy na ľuďoch, najmä deťoch. Zaviniť, že zahynuli desiatky detí a dospelých.

Deborah – 26 ročná žena, je tehotná
Nová informácia: Deborah zistila, že je tehotná týždeň predtým ako ju odvedli do tábora, dieťa si chcela nechať vziať,

Samuel – 45 ročný muž, práve prepustený z väzenia, sedel za vraždu
Nová informácia: Samuel bol neprávom odsúdený, vzal vinu na seba za svojho kamaráta, ktorého priateľka bola tehotná, ten v sebaobrane zabil svojho otca (alkoholika), ktorý ho týral

Audra a Aurelija – 30 ročné jednovaječné dvojčatá
Nová informácia: obe dievčatá počas hrôz, ktoré zažívali v tábore pomáhali chorým a ťažko zraneným

Ako by ste sa rozhodli keby ste dopredu vedeli o týchto skutočnostiach? Prehodnotili by ste výber?
Na záver upozornite žiakov na skutočnosť, že pri výbere ľudí často hrajú úlohu naše predsudky a zaužívané stereotypy a my často nepoznáme podstatné skutočnosti, minulosť ľudí, ani ich budúcnosť. Nedokážeme vidieť do ich vnútra, čítať ich myšlienky. Správna odpoveď, správne riešenie a ten správny zoznam jednoducho neexistuje. Musíme myslieť na to, že každý má právo na život. A toto právo má byť pre všetkých rovnaké.
NIKTÓ NEMÁ PRÁVO ROZHODOVAŤ O ŽIVOTE A SMRTI INÉHO ČLOVEKA!

Táto aktivita je veľmi náročná a je potrebné, aby sa deti po nej „vyliekli“ z postavy Liny, ktorá rozhodovala o živote a smrti. Postavíme sa so žiakmi do kruhu a všetky zoznamy spoločne roztrháme.
Pokračujeme čítaním príbehu na str. 64, až po koniec kapitoly.

Žiakov oboznámime s podmienkami v akých Lina a všetci ľudia do koncentračných táborov putovali – minimum jedla, vody, vzduchu, natlačení vo vagónoch pre dobytok. Pre lepšie vcítania sa môžeme využiť aktivitu, kde nakreslíme na zem (alebo nalepíme na zem páskou) obdĺžnik, do ktorého sa zmestí celá trieda. Žiaci sa postavia do neho, predstavuje vagón, nechajte nech si na pár minút vyskúšajú, aké to muselo byť prežívať takúto cestu.
Diskutujte o ich pocitoch, o tom aké by bolo cestovať takto deň/týždeň/niekoľko týždňov.

Diskutujte so žiakmi o tom, ako podľa nich vyzeral príbeh Liny, niečo im načrtnite ale zvyšok nechajte na nich, aby si príbeh prečítali sami.

Zoznam bibliografických odkazov:

Sepetyš, Ruta. Medzi odtieňmi sivej. 1.vyd. Bratislava: Ikar, 2011. s. 254. ISBN 978-80-551-2442-1
Miháliková, J. Do Európy hrou. 1.vyd. Bratislava : Iuventa, 2001. 32 s.. ISBN 978-80-551-3277-8.
Flowers, N. Kompasito – Príručka výchovy a vzdelávania detí k ľudským právam. 1.vyd. Bratislava : Iuventa, 2015. 317 s. ISBN 978-802-8072-121-3.
Ondrušek, D – Potočková, D. – Hips, J. Výchova k tolerancii hrou. 1.vyd. Bratislava : PDCS, 2007. 84 s.. ISBN 978-80-969431-5-9.

Pomôcky: papiere, perá, lepiaca páska

MLADŠÍ ŠKOLSKÝ VEK

Soňa G. Lutherová
Môžu superhrdinovia nosiť okuliare?
E.J. Publishing, 2019

Náš
favorit

Neobyčajne obyčajné príbehy malého Miška, jeho rodiny a kamošov. Hlavný hrdina tejto knižky zvedavo a bez prestávky objavuje rozmanitosť sveta okolo seba. Počas jedného roka zažije kopu nečakaných stretnutí a ocitne sa v úplne nových situáciách. Zoznami sa s ľuďmi, akých dovtedy nestretol.

uvidí ich v novom svetle. Postupne zisťuje, že svet, v ktorom žije, je ešte rôznorodejší a krajší, než si doteraz myslel.

Romana Romanyšyn, Andrij Lesiv
Vojna, ktorá zmenila Rondo
BRAK / 2015

Titul hovorí prostredníctvom bohatého vizuálneho jazyka o fenoméne vojny a určený je najmä deťom.

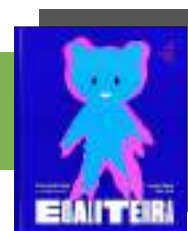
Francesca Sanna
Cesta za hranice
Atomic Verlag s.r.o / 2019

Takmer každý deň sa v správach hovorilo o utečencoch a migrantoch, ale len veľmi málo o ich osobných príbehoch a ceste, ktorú museli prejsť. Táto kniha je kolážou osobných výpovedí ľudí a neuveriteľnej sily každého jedného z nich.

Fanny Britt
Jana, líška a ja
ej.publishing / 2019

Hélene v škole šikanujú dievčatá, ktoré boli ešte donedávna jej kamarátkami. Dnes však vypisujú po stenách zosmiešňujúce nápisy, ohovárajú ju v autobuse i v triede. Hélene sa snaží nevšimáť si to a pred realitou uniká čítaním knižky o Jane Eyrovej.

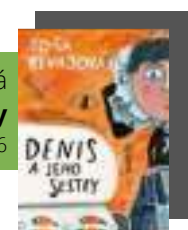
Joanna Olech
Egaliterra
82 Book & Design Shop / 2019

Ilustrovaná knižka o rovnoprávnosti, ktorá vysvetľuje deťom aj dospelým, čo je to diskriminácia, čo sú to rodové stereotypy a prečo je dôležité, aby ženy aj muži dostávali v živote rovnaké príležitosti.

Peter Stamm, Jutta Bauer
Prečo bývame za mestom
Perfekt / 2014

V krátkych rozprávkach sa odohráva príbeh sedemčlennej rodiny, ktorá sa sťahuje z miesta na miesto, aby našla to čo jej chýba - skutočný domov pre všetkých členov rodiny.

Toňa Revajová
Denis a jeho sestry
Slovart / 2016

Denis je obyčajný chlapec. Rodičia sa rozhodnú pre adopciu a do rodiny prichádza staršie dievčatko, Mirka. Zrazu má Denis naozajstnú staršiu sestru.

Miroslava Grajciarová
Slony kapitána MiGranta
Dva v jednom, o. z. / 2018

Za morom žili v bohatej zelenej džungli tri slonícatá. Každé v inom stáde, so súrodencami a rodičmi. Raz začali na džungľu padať z neba horiace hviezdy, zničili všetko živé. Slony ušli, no keď sa vrátili, nemali čo jesť. Ich domov bol zničený. Aby prežili, rozhodli sa poslať najmenšie slonícatá do bezpečia, do krajiny, kde nikdy nebudú trpieť hladom. Stádo zhromaždilo pre malé sloníky posledné zásoby búrskych orieškov a odprevadilo ich na čln.

Max Velthuijs
Žabiak a cudzinec
Slovart / 2005

Jedného dňa sa zjavil v lese nový obyvateľ. Potkan. Kačka vystríhala ostatné zvieratá - tvrdila, že potkany kradnú. No Žabiakovi to predsa len nedalo...

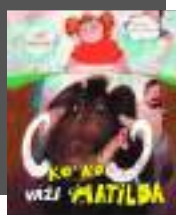
Roman Brat
Zlo nemá nad kúzlo
CPress / 2015

Trinástočná Maťa, dcéra bývalého kúzelníka, sa s problémami v škole musí boriť sama. Podarí sa jej vyriešiť aj kiberšikanu na facebooku?

Sara Pennypackerová
Lišiak Pax
Ikar - Stonožka / 2017

Chlapec Peter a lišiak Pax sú nerozluční priatelia, odkedy Peter zachránil líščie mláďa. Jedného dňa sa stane čosi nepredstaviteľné. Otec narukuje do armády a Peter musí vypustiť lišiaka späť do divočiny. O chlapca sa má postarať starý otec, päťsto kilometrov od domova. Chlapec sa napriek blízkosti vojny vyberie svojho lišiaka hľadať. Pax medzitým vytrvalo čaká na svojho chlapca a vydáva sa na vlastné dobrodružstvo.

Jiří Holub
Koľko váži Matilda?
Perfekt / 2013

Príbeh adoptovaného chlapca Karčiho, ktorý chce pre svoju najlepšiu kamarátku Hermínu, zistiť, koľko váži jeho spolužiačka Matilda. Je to nebezpečná a veľmi bláznivá úloha.

Anna Robertová-Michalová
Marianka
Matica Slovenská / 2011

Ako dopadne prázdninové stretnutie Marianky, ktorú si osvojila teta Dana a Jurka, ktorý odrazu má počernú sesternicu.

Angie Thomas
Hnev, čo si zasial
CooBoo / 2018

Strhujúci debutový román o obyčajnom dievčati v neobyčajnej situácii inteligentne, citlivo a s neochvejnou úprimnosťou zobrazuje problém rasizmu a policajnej brutality.

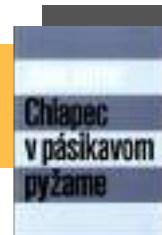
Náš
favorit

Markus Zusak
Zlodejka kníh
Slokar / 2014

Autor v románe zachytáva holokaust a druhú svetovú vojnu veľmi pôsobivo a indeticky.

John Boyne
Chlapec v pásikavom pyžame
Slovart / 2014

Toto je príbeh dvoch chlapcov v časoch, ktoré nemôžu nijako ovplyvniť. Začína sa v Berlíne roku 1942.

Kathy Kacer
Tajomstvo príborníka
Verbarium / 2015

Život trinásťročnej Gabiky sa radikálne zmení po obsadení krajiny nacistami. Mladé židovské dievča sa musí pri domovej prehliadke ukryť, aby prežilo. Skrýšu nájde v príborníku.

Kathy Kacer
Kúzelník z Auschwitzu
Verbarium / 2015

Štrnásťročný Werner je odlúčený od rodiny a ocitá sa v koncentračnom tábore. Na drevenej priči sa tlačí so starším mužom Levinom, ktorý vie kúzliť s kartami. Levin ho naučí, že vždy existuje nádej a že sa nikdy nemá vzdávať. A to Wernerovi pomáha prežiť.

Lois Lowry
Darca
Artforum / 2014

Dvanásťročný Jonas žije vo svete riadenom všadeprítomnými pravidlami. Súcit a schopnosť milovať ho dovedú k závažnému rozhodnutiu.

Jiří Holub
Jednoducho na mňa zabudli
Perfekt / 2017

Príbeh sa odohráva po druhej svetovej vojne v Sudetách. Mladá rodina, ktorá sa do Wolfgangu prisťahuje z mesta, sa musí zžívať s nevládnym prostredím a s tamojšími ľuďmi, s ich myslením a čudným správaním.

Benjamin Alire Sáenz
Aristoteles a Dante spoznávají svět a tajemství vesmíru
 Slovart / 2016

Príbeh o priateľstve dvoch chlapcov, ktorí sú veľmi rozdielni, no napriek tomu vzniká medzi nimi silné priateľské puto.

Art Spiegelman
Maus
Príbeh toho, ktorý prežil
 OZ BRAK / 2018

Maus je desivým, no zároveň umelecky originálnym dielom o tragických udalostiach druhej svetovej vojny a holokaustu.

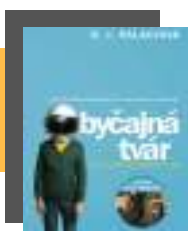
Sita Brahmachari
Červené lístie
 Perfekt / 2017

Aisha, Zak a Iona unikajú pred svojim neľahkým životným osudom a útočisko hľadajú pod červeným lístím neďalekého lesoparku. Tu nachádzajú priateľstvo, ktoré im možno ukáže správnu cestu.

Pavel Čech
A
 Petrov / 2016

Kniha bez slov, kniha mnohých ľudských príbehov, komiks, ktorého obrázky poskytujú mnoho príležitostí na kladenie otázok aj hľadanie odpovedí. Kniha, ktorej príbeh je napínavý a končí happy endom, kniha o diktatúre písmena A.

R.J. Palaciová
Obyčajná tvár
 Ikar / 2013

Príbeh chlapca, ktorý pre vrodenú poruchu má zdeformovanú tvár. Teraz stojí pred dôležitým rozhodnutím. Konečne ide do školy a má sa postaviť pred svojich spolužiakov.

Ivona Březinová
Krič potichu, braček
 Perfekt / 2017

Kniha prináša vzácnu možnosť nahliadnúť do života Jeremiáša, ktorý je iný ako väčšina jeho rovesníkov. Odlišnosť pramení z jeho autistickej poruchy, ktorá ovplyvňuje život rodiny, do ktorej patrí mama a Remiho dvojča Pamela, ktorá s ním prežíva blízky, no pre všetkých náročný vzťah.

Dalej odporúčame

John Boyne - **Úžasná cesta Barnabyho Brocketa okolo sveta**

John Boyne - **Chlapec na vrchole hory**

Lois Lowry - **Spočítaj hviezdy**

Anne Frank - **Denník Anny Frankovej**

Harriet Stowe-Beecher - **Chalúpka strýčka Toma**

Randi Barrow - **Zaša**

Dávid Rubinowicz - **Dávidkov denník**

Becky Albertalli - **Ja, Simon**

Annabel Pitcher - **Kečupové oblaky**

Guus Kuijer - **Všehokniha**

Benjamin Alire Sáenz - **Nevysvetliteľná logika môjho života**

Miroslava Varáčková - **Len to nikomu nepovedz**

Lars Saabye Christensen - **Herman**

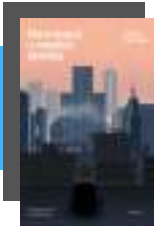
Angela Naniettiová - **Muž, ktorý pestoval kométy**

Ruta Sepetys
Medzi odtieňmi sivej
Ikar / 2011

Mladučká Lina rozpráva o tom, ako sa počas stalinských deportácií Litovčanov v roku 1941 dostala s matkou a bratom do pracovného tábora na ďalekú Sibír.

Náš
faverit

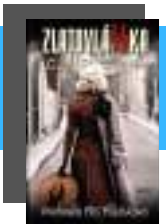
Daniel Tammet
Narodený v modrú stredú
Absynt / 2020

Narodený v modrú stredú je výnimočná autobiografická kniha o živote mladého autistického muža, ktorý vládne nadpriemernými jazykovými i matematickými schopnosťami, no mnohé bežné životné situácie sú preňho absolútne neprekonateľné. Dojemný a motivujúci príbeh Daniela Tammeta je aj o tom, ako sa dokázal popasovať so životom bez toho, aby stratil svoju vlastnú tvár.

Iboja Holm-Wandall
Moruša
Absynt / 2016

Moruša je dôležitým kameňom do mozaiky dejín vojnového Slovenského štátu i tragédie slovenských Židov. Nie je len rozprávaním o vojne a pekle koncentrákov. Je aj o nádeji, o láske, o nesmiernej cene ľudského života i o obrovskej túžbe žiť a neprestať byť človekom.

Michaela Ella Hajduková
ZlatovláSSka
Motýl / 2019

Nádherne secesné priestory Freyjiných kúpeľov, nemocničné bloky koncentračných táborov a množstvo lekárskeho plášťov. Vitajte vo svete, kde zomrela sloboda, zábrany i Hippokratova prísaha.

Jerzy Kosinski
Pomalované vtáča
Ikar / 2012

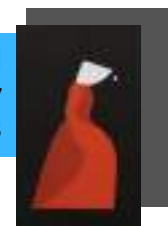
Jeden z najkontroverznejších románov dvadsiateho storočia zobrazuje príbeh šesťročného chlapca, ktorého rodičia pred hrôzami vojny ukryjú na vidiek. Tu sa však stretáva so zaostalosťou, zlobou a násilím.

Chaim Potok
Volám sa Ašer Lev
Artforum / 2008

Príbeh o neľahkej ceste maliara za svojím umeleckým snom a vyslobodení sa zo zovretia ortodoxnej židovskej komunity, ktorá z umelca prijíma len jeho časť a zvyšok nie je schopná akceptovať.

Margaret Atwood
Príbeh služobníčky
Slovart / 2018

Príbeh sa odohráva v tridsiatich rokoch dvadsiateho storočia v americkom mestečku Maycomb. Keď zo znásilnenia bieleho dievčaťa obvinia mladého černocha, jeho obhajoby sa ujíma Atticus Finch. Čaká ho však márný boj s predsudkami, strachom a nevraživosťou.

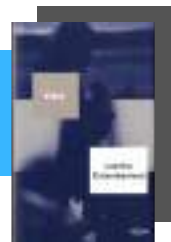

Harper Lee
Nezabíjajte vtáčika
Ikar / 2016

Román vykresľuje pochmúrnu víziu blízkej budúcnosti na pôde dnešných Spojených štátov amerických, ktoré prestali existovať a boli nahradené totalitným režimom. V neďalekej budúcnosti sa vlády nad Spojenými štátmi chopí klérofašistický režim. Z každého, kto sa proti nemu prehreší, sa stáva otrok. A z plodných žien ešte niečo oveľa horšie - služobnice, ktorých úlohou je rodiť deti, s ktorými sa nikdy nestretnú.

Laetitia Colombani
Vrkoč
Ikar, a.s. - Odeon / 2018

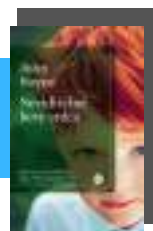
Tri ženy z troch kontinentov. Nepoznajú sa, napriek tomu ich spája mocné puto, ktorým je túžba po slobode, rovnosti a dôstojnom živote.

Monika Hesseová
Dievča v modrom plášti
Fragment / 2018

Výnimočný príbeh o statočnosti obyčajných ľudí, o láske, smútku a živote v ťažkých časoch. Píše sa rok 1943 a v nacistami okupovanom Amsterdame vládne prídellový systém. Mladučká Hanneke sa však vyzná. Na čiernom trhu sa pohybuje ako ryba vo vode a dokáže zaobstarať väčšinu vecí, ktoré ľudia potrebujú. Pri jednej z donášok ju jej pravidelná zákazníčka požiada o pomoc. Nechce zohnať mäso či kávu, chce, aby Hanneke našla židovské dievča, ktoré ukrývala.

Laetitia Colombani
Neviditeľné besy srdca
Slovart / 2018

Keď šestnásťročnú tehotnú Catherine Gogginovú vyženie farár z rodnej dediny, vyberie sa za novým životom do Dublinu. Keďže je sama a bez prostriedkov, neostáva jej iné, len zveriť narodené dieťa mníškam a dúfať, že mu nájdu vhodnú rodinu. Adoptívni rodičia pomenujú chlapca Cyril a správajú sa k nemu ako k cudziemu. Vďaka nim sa však neskôr stretne s Julianom Woodbeadom, ktorý mu načisto zmení život, lebo sa doňho zaľúbi. Tak sa niekedy v polovici minulého storočia začína strastiplná tragikomická odysea homosexuála v katolíckom Írsku, ktorá sa končí takmer až v súčasnosti.

Ďalej odporúčame

Jennifer Rozines Roy - **Žltá hviezda**
Ruta Sepetys - **Súl moře**
Thomas Keneally - **Schindlerov zoznam**
Tomi Reichental, Nicole Pierce - **Chlapec z Belsenu**
Anna Burns - **Mliekar**
Édouard Louis - **Koniec Eddyho**

Michaela Ella Hajduková - **Nemecké dievča neplače**
Michaela Ella Hajduková - **Zákon krvi**
Cathy Gohlke - **Zachráňte Amelie**
Rod Nordland - **Milenci, Romeo a Júlia z Afganistanu**
John Boyne - **Môj brat sa volá Jessica**
Kamila Shamsie - **Tepló domova**

KNIŽNÝ KÚTIK K TÉME ĽUDSKÝCH PRÁV

PhDr. Kamila Prextoová
riaditeľka Knižnice pre mládež mesta Košice

Jednou z najdiskutovanejších tém v súčasnosti je ochrana ľudských práv a diskriminácia. Práve s týmito dvoma pojmami sa stretávame v dnešnej dobe už na dennej báze. Ochrana ľudských práv je jeden z pilierov demokracie. Dnešný moderný svet si nevieme predstaviť, bez možnosti výberu slobodného výberu kandidátov vo voľbách, nemali slobodu prejavu, či možnosť vybrať si náboženstvo.

A toto je len zlomok toho, čoho sa ľudské práva týkajú. S dodržiavaním ľudských práv súvisí už práve spomínaná diskriminácia. S každým človekom, bez ohľadu na rasu, náboženstvo, pohlavie či zdravotné postihnutie,....s každým jedným z nás by malo byť zaobchádzané rovnako, bez rozdielu. Je smutné, že ešte aj dnes, v tak modernej a vyspelej spoločnosti, sa často stretávame so segregáciou, posmeškami a iba na základe toho, že je niekto inej rasy. Ľudské práva sú porušované a preto by sa spoločnosť mala snažiť napredovať, nemať predsudky. Je nevyhnutné, aby sme neboli zaslepení, počúvali iné názory, kriticky mysleli a až tak si vytvorili názor. Je dôležité, aby sme sa spájali, rozumeli si a podporovali sa a nie rozdeľovali. Aby sme sa vedeli viac orientovať, mali väčšie a hlavne relevantné informácie, na to nám slúži aj kútik s knihami na danú tému v knižnici. Je to len zlomok kníh, kde sa dá o tom čítať, kde sú fakty a na druhej strane pravdivé príbehy. Knihy sú Vám k dispozícii a ak nám chcete odporučiť ešte ďalšie tituly, tak nám píšete alebo povedzte priamo pani knihovníčke.

Knižný kútik na tému Ľudské práva v Knižnici pre mládež mesta Košice

CD NOSIČ S ROZPRÁVKAMI NA TÉMU KORONAVÍRUS PRE ZNEVÝHODNENÉ DETI

Základné informácie o publikácií pre deti, v súvislosti s Covid-19

1) Vanda Gábrišová: Bublina o koronavírusu – s deťmi

• Bublina o koronavírusu s deťmi

Vydavateľstvo Bublina print ku Dňu detí pripravilo materiál, ktorého úlohou je vysvetliť detskou rečou situáciu spojenú s epidémiou koronavírusu, ktorá zasiahla celý svet. Deti sa prostredníctvom textov a ilustrácií dozvedia o problematike vírusov a aj novom koronavírusu SARS-CoV-2.

2) Helen Patuck: Môj hrdina si ty!

• Môj hrdina si ty

Je kniha napísaná pre deti na celom svete ovplyvnené pandémiou COVID-19. „Môj hrdina si ty“ by mal čítať rodič, opatrovateľ, zdravotnícky pracovník alebo učiteľ deťom, alebo menšej skupine detí. Príbeh môže čítať aj dieťa samé, ale je vhodné ak príbeh číta rodič, opatrovateľ alebo učiteľ. Doplnkový sprievodca nazvaný „Činy hrdinov“ (bude publikovaný neskôr) ponúka pomoc, ako hovoriť o témach spojených s COVID-19, ako pomôcť deťom usporiadať emócie a pocity, a taktiež aj doplnkové aktivity pre deti inšpirované touto knihou.

O knihe „Môj hrdina si ty“

• Táto kniha je projektom Inter-Agency Standing Committee Reference Group on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings (IASC MHPSS RG). Projekt bol podporený globálnymi, regionálnymi aj lokálnymi štátnymi odborníkmi z Member Agencies of the IASC MHPSS RG v spolupráci s rodičmi, opatrovateľmi, učiteľmi a deťmi zo 104 krajín. V arabčine, angličtine, taliančine, francúzštine a španielčine bol celosvetovo robený výskum, aby sa zistili podmienky mentálneho zdravia a psychosociálnych potrieb detí počas pandémie COVID-19. Základná rámcová téma obsiahnutá v príbehu vznikla na základe uvedeného výskumu. Deťom v niekoľkých krajinách postihnutých COVID-19 bola táto kniha čítaná vo forme príbehov a na základe spätnej väzby od samotných detí, rodičov, opatrovateľov a učiteľov boli potom príbehy upravené. Viac ako 1700 detí, rodičov, opatrovateľov a učiteľov na celom svete si našlo čas a zdieľalo sa s nami s tým, ako zvládajú pandémiu COVID-19. Naše veľké ďakujem patrí všetkým týmto deťom, ich rodičom, opatrovateľom a učiteľom za účasť na výskume a na tvorbe tohto príbehu. Je to príbeh od detí a pre deti na celom svete.

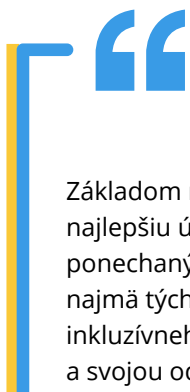
3) Francesca Dall'Ara: Rozprávanie o koronavírusu

• Rozprávanie o koronavírusu

Vypočujte si spolu s deťmi krátky rozhovor mamy a dcéry, ktorý deťom prijateľne vysvetlí čo je koronavírus a utíši ich obavy. Keď si rozhovor chcete prečítať, nižšie nájdete e-knihu s peknými ilustráciami.

Knihu spracovalo vydavateľstvo Enigma a poskytuje ju slovenským deťom zdarma.

„INKLUZÍVNE VZDELÁVANIE ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL“

PaeDr. Luboš Bazár, riaditeľ špeciálnej školy v SNV
JUDr. PhDr. Soňa Hanzlovičová, Poradca MV SR pre školstvo | SVS

Základom myšlienky inkluzívneho vzdelávania je snaha poskytnúť všetkým deťom bez rozdielu adekvátnu a čo najlepšiu úroveň vzdelávania s ohľadom na ich individuálne možnosti a potreby. Vďaka tomu bude čo najviac detí ponechaných v hlavnom vzdelávacom prúde a zamedzí sa segregácii detí so špecifickými vzdelávacími potrebami, najmä tých, ktoré vychádzajú zo znevýhodňujúceho rodinného prostredia. Jednou z najdôležitejších podmienok inkluzívneho prostredia v škole je akceptovanie princípu, že každé dieťa je prínosom pre ostatných a svojou odlišnosťou je aj obohatením nielen pre vzdelávanie, ale aj pre prípravu na život v demokratickej spoločnosti. Úsilie o rozvíjanie inkluzívneho vzdelávania v dnešnej spoločnosti je bezprostredne späté s úsilím o napĺňanie univerzálneho práva na vzdelanie, ktoré na základe platných medzinárodných zmlúv o ľudských právach prislúcha každému dieťaťu.

Inkluzívne vzdelávanie sa v samej podstate netýka len nejakých špecifických skupín žiakov, ale všetkých žiakov, ktorí sú súčasťou procesu výchovy a vzdelávania. Teda hovoríme o školskom prostredí ako takom, pretože každý žiak je individualita, je niečím špecifický. Je to práve škola, ktorá by mala do maximálnej miery vyjsť žiakom v ústrety, aby mohli uplatniť svoje špecifické rozvojové potreby. Samozrejme s cieľom, že vzdelávanie má smerovať k istej kultúrnej homogenizácii, čo znamená, že každý účastník by na konci vzdelávacieho procesu mal disponovať takými kompetenciami (vedomosti, schopnosti, spôsobilosti, zručnosti a hodnoty), ktoré mu umožnia uplatniť sa v spoločnosti, v ktorej žije.

Inkluzívny systém vzdelávania je jediná cesta, pretože v opačnom prípade zostanú vždy isté skupiny, ktoré sú marginalizované alebo vylučované zo vzdelávacieho procesu v tom zmysle, že nedostanú to, čo by potrebovali, aby sa následne mohli úspešne uplatniť v spoločnosti. Priepasť medzi štandardným stredným prúdom a marginalizovanými skupinami sa tak prehĺbila, že na preklenutie tejto priepasti budeme potrebovať čím ďalej tým väčšie náklady (Porubský, 2013). Inkluzívne vzdelávať znamená vytvoriť v školách pre všetkých žiakov bez rozdielu také podmienky na vzdelávanie, ktoré im pomôžu prekonať bariéry v učení a podporia rozvoj ich individuálneho potenciálu. Inkluzívny prístup je definovaný ako „bezpodmienečné akceptovanie špeciálnych potrieb všetkých detí“. Heterogénnosť je vnímaná ako normalita. UNESCO (1994) charakterizuje inkluzívne vzdelávanie ako „vzdelávanie, ktoré je založené na tom, že všetci žiaci majú právo na rovnakú kvalitu vzdelania, ktoré napĺňa ich základné vzdelávacie potreby a je pre nich obohacujúce.“ Aj pri zameraní na marginalizované skupiny sa inkluzívne vzdelávanie snaží naplno rozvíjať potenciál každého jednotlivca. Jednoznačným cieľom kvalitného inkluzívneho vzdelávania je skončiť so všetkými formami diskriminácie a podporovať sociálnu kohéziu (Červenická, 2013).

Podstatou inkluzívneho prístupu v školskom vzdelávaní je právo každého dieťaťa (bez ohľadu na etnicitu) na kvalitné vzdelanie s kladením dôrazu na búranie bariér v škole, ktoré znemožňujú rovnocenný prístup ku vzdelávaniu a k automatickému právu dieťaťa navštevovať bežnú základnú školu, teda vzdelávanie všetkých detí spolu. Prioritnou úlohou je zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetkých žiakov (s osobitným dôrazom na zdravotne a sociálne znevýhodnených) prostredníctvom efektívnych vzdelávacích služieb, potrebných doplnujúcich pomôcok a podporných služieb v školských triedach s cieľom pripraviť žiakov na produktívny život ako plnoprávných členov spoločnosti. Osobitne sa pri vytváraní inkluzívneho školského prostredia berie ohľad na nasledujúce cieľové skupiny:

- žiaci zo sociálne znevýhodneného (znevýhodňujúceho) prostredia,
- žiaci so zdravotným postihnutím,
- cudzinci a migranti.

Najväčšou bariérou pre zavádzanie inkluzívneho vzdelávania je celková neinformovanosť a nepochopenie konceptu inklúzie. Väčšina škôl ešte stále funguje v tradičnom modeli, ktorý stojí na vzdelávaní „bežných“ žiakov v hlavnom vzdelávacom prúde a oddelenom vzdelávaní všetkých, ktorí sa do kolónky „normálnosti“ z rôznych dôvodov nezmestia (sociálne a zdravotné znevýhodnenie, cudzinecký pôvod a mnohé iné). Nielen samotné systémové zmeny, ale aj postoje učiteľov a celková zmena v nastavení škôl voči rozmanitosti sú nevyhnutným predpokladom pre zavádzanie inkluzívneho vzdelávania.

Súvisí to aj s tým, že školy väčšinou nie sú dostatočne materiálne vybavené ani priestorovo prispôsobené pre potreby vzdelávania sociálne a zdravotne znevýhodnených žiakov.

Pre úspešné inkluzívne vzdelávanie a saturáciu špeciálnych vzdelávacích potrieb je nevyhnutným faktorom intenzívny, kvalitný servis a služby zariadení špeciálnopedagogického poradenstva. S tým súvisí otázka zabezpečenia dostupnosti týchto služieb a zintenzívnenie spolupráce so špeciálnopedagogickými pracovníkmi a inými odborníkmi. Cieľom inkluzívneho vzdelávania nie je odstrániť rozdiely medzi žiakmi, ale umožniť všetkým žiakom rozvíjať svoje schopnosti v maximálnej možnej miere spoločne s ostatnými deťmi. Aby to bolo možné, je potrebné dobre poznať situáciu v škole. Oblasť inkluzívneho vzdelávania predstavuje v škole výzvu pre aktivizáciu procesov nastavovania inkluzívnych podmienok v oblasti ďalšieho rozvoja inkluzívnej politiky. Na celom procese inkluzívneho vzdelávania by sa teda mali spolupodieľať primárne škola (jej prístup a klíma), učitelia, všetci jej odborní pracovníci, rodičia, podporné centrá špeciálnopedagogického poradenstva a terciárna sféra – neziskové organizácie a občianske združenia (Hapalová, Kriglerová, 2013).

V neposlednom rade je potrebné k spolupráci zaangažovať sociálnych pracovníkov, terénnych sociálnych pracovníkov, zamestnancov komunitných centier.

Zdroj: Huttová, Gyárfášová, Sekulová, 2012, upravené Ľ. Bagalová, Ľ. Bizíková

Zavádzanie modelu inkluzívneho vzdelávania si vyžaduje minimálne tieto zmeny v hodnotení:

- Nevyhnutné je uvoľniť vonkajší tlak na školské výkony žiakov, kvalita práce učiteľa ako i kvalita školy musí byť posudzovaná komplexnejšie. Úspešnosť vzdelávacieho procesu má byť daná predovšetkým individuálnym pokrokom každého žiaka.
- Z toho vyplýva, že učiteľ má mať väčšiu autonómiu v procesoch hodnotenia žiakov. Musí mať možnosť využívať všetky formy hodnotenia, nielen sumatívne (klasifikáciu známami), ale aj formatívne, kritériálne a autentické hodnotenie. Školské známky nemôžu mať v inkluzívnej škole primárne postavenie.
- To implikuje potrebu posilniť kompetencie a zodpovednosť učiteľov a školy za individuálny pokrok žiakov. To zase predpokladá oslabenie významu externej evalvácie, ktorá sleduje predovšetkým objektívne údaje z testovaní a presmerovať pozornosť na kvalitatívne ukazovatele úspešnosti (napr. úspešnosť metód a postupov pomoci žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami). Dôraz by mal byť položený na internú evalváciu (autoevalváciu), ktorá je postavená na vlastnom koncepte kvality a na prioritách, ktoré daná škola sleduje.

Inkluzívna škola sa teda rozvíja hlavne vďaka funkčnej autoevalvácií, pri ktorej berie do úvahy vlastné kritériá kvality ako i kontext, v ktorom sa nachádza. Pripomeňme si, o čo nám v autoevalvácií ide. Ak nám v inkluzívnej škole skutočne záleží na každom žiakovi, musíme si klásť neustále otázky, vďaka ktorým zistíme, prečo sa niektorým jednotlivcom nedarí dosiahnuť osobné maximum. Je príčinou nepriaznivá klíma školy či triedy, v ktorej sa cíti žiak ohrozený, nedocenený, odmietaný? Alebo môžeme hľadať zdroj problému v nesprávnych edukačných postupoch, ktoré učiteľ volí? Je problémom rodinné prostredie, v ktorom sa nedostáva žiakovi podpory a pomoci? Prekážky, ktoré žiakovi stoja v ceste za jeho osobným úspechom môžu mať totiž svoje zdroje v celom širokom spektre pôsobenia školy, ale aj vo vnútri komunity (rodiny), v ktorej žiak pôsobí, ba dokonca aj v legislatívnych nariadeniach (vzdelávacej politike). Preto po príčinách neúspechu musí pátrať nielen učiteľ, ale aj vedenie školy.

Klein, V. - Šilonová, V. PREDPOKLADY INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA

Stručne k inkluzívnej škole v Slovenskej republike. V súčasnosti sa naše školstvo nachádza v neľahkej situácii najmä v oblasti edukácie rómskych detí a žiakov. Ak chceme byť súčasťou vyspelej Európy, musíme radikálne meniť náš segregáčny systém na systém inkluzívny. Čakajú nás úlohy postupne meniť slovenskú legislatívu smerom k inkluzívnemu vzdelávaniu, teda k spôsobu edukácie v bežných školách, ktorého podstatou je právo každého dieťaťa (aj rómskeho) na kvalitné vzdelanie, s kladením dôrazu na búranie bariér v školstve, ktoré znemožňujú rovnocenný prístup ku vzdelávaniu a k automatickému právu dieťaťa navštevovať bežnú základnú školu, vzdelávanie všetkých detí spolu. Prioritnou úlohou je zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetkých žiakov (zdravotne a sociálne znevýhodnených) pre získanie efektívnych vzdelávacích služieb, potrebných dopĺňujúcich pomôcok a podporných služieb v triedach veku primeraných s cieľom pripraviť žiakov na produktívny život ako plnoprávných členov spoločnosti. Väčšinový školský systém musí prijať inkluzívnu orientáciu ako efektívny spôsob edukácie a socializácie

detí a žiakov, eliminovania diskriminačných postojov, vytvárania ústretových komunit, budovania inkluzívnej spoločnosti, dosiahnutie vzdelávania pre všetkých. Inkluzívny prístup definujeme ako „bezpodmienečné akceptovanie špeciálnych potrieb všetkých detí“. Heterogénnosť vnímame ako normalitu - deti sa nedelia na tie, ktoré majú špeciálne potreby a tie, ktoré ich nemajú. Cieľovými skupinami pri vytváraní inkluzívneho školského prostredia sú: Rómovia a osoby žijúce v marginalizovanom prostredí sociálneho vylúčenia, osoby so zdravotným postihnutím, príslušníci národnostných menšín, cudzinci a migranti.

Prioritným predpokladom pre slovenský vzdelávací systém je postupne meniť slovenskú školu smerom k inkluzívnemu vzdelávaniu k spôsobu edukácie v bežných školách, ktorého podstatou je: právo každého dieťaťa (aj rómskeho) na kvalitné vzdelanie, búranie bariér v školstve, ktoré znemožňujú rovnocenný prístup ku vzdelávaniu, automatické právo každého dieťaťa navštevovať bežnú školu, vzdelávanie všetkých detí spolu. Slovenská republika za zaviazala plniť tieto medzinárodné dohovory, podľa ktorých nie je možné v budúcnosti pokračovať v segregačnom systéme nášho školstva:

- 1. Závery z konferencie v Salamance** (7.10. jún 1994), na ktorej bolo zastúpených deväťdesiatdva krajín a dvadsaťpäť medzinárodných organizácií, ktoré sa zjednotili na akčných programoch podporujúcich inkluzívne vzdelávanie pre všetkých žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami (The Salamanca Statement, 1994).
- 2. Lisabonská stratégia** Zasadnutie európskej rady 23. a 24. marca 2000 v Lisabone), ktorá, okrem iného, zaviazala európske krajiny zabezpečiť dostupnosť kvalitného vzdelávania pre sociálne (minoritné skupiny obyvateľov, dlhodobo nezamestnaní, absolventi, seniori) alebo zdravotne handicapovaných a aj odstraňovanie diskriminácie (Lisabonská stratégia, 2000).
- 3. Dohovor OSN** o právach ľudí s postihnutím z 1. 12. 2006 ustanovuje právo pre zdravotne znevýhodnených inkluzívne sa vzdelávať, čím sú jednotlivé štáty povinné transformovať svoje školstvo tak, aby vyhovovalo podmienkam potrebným pre zavedenie inkluzívneho vzdelávania do praxe. Národná rada SR dňa 9. marca 2010 schválila návrh vlády SR naratifikáciu Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím a Opčného protokolu k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Po podpísaní ratifikačnej listiny prezidentom republiky sa tak Slovensko pripojilo k osemdesiat jedným krajinám, ktoré Dohovor už ratifikovali a k päťdesiat jedným krajinám, ktoré ratifikovali aj Opčný protokol (Dohovor OSN, 2006).
- 4. UNESCO Politické usmernenia pre inklúziu vo vzdelávaní** v nadväznosti na 48. ročník Medzinárodnej konferencie pre vzdelávanie s názvom Inkluzívne vzdelávanie: cesta do budúcnosti UNESCO definuje inkluzívne vzdelávanie ako proces reagujúci na rôznorodosť potrieb všetkých žiakov a to prostredníctvom zvýšenia ich účasti na vzdelávaní. Nazeráť na vzdelávanie inkluzívnym objektívom predpokladá, že namiesto zlyhania jednotlivca sa za problém bude považovať zlyhanie systému." (UNESCO, 2009).
- 5. Ústava Slovenskej republiky** č. 460/1992 Zb., II. hlava Základné práva a slobody, oddiel Hospodárske, sociálne a kultúrne práva, čl. 42, kde je ustanovené, že každý má právo na vzdelanie. Koncept inkluzívneho vzdelávania je záväzkom štátu, ktorý mu vyplýva z medzinárodných ľudsko-právnych dohovorov. Inkluzívne vzdelávanie si nesmieme mýliť s desegregáciou alebo s mechanickou integráciou rôznych skupín žiakov.
- 6. Členstvo Slovenskej republiky v Európskej agentúre** pre rozvoj špeciálneho vzdelávania (Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 682 z 2. novembra 2011), čo nám umožní byť súčasťou medzinárodnej odbornej platformy podporujúcej rozvoj inkluzívneho vzdelávania (Rokovania vlády Slovenskej republiky, 2011). Nosnou filozofiou agentúry je inklúzia žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami do škôl hlavného vzdelávacieho prúdu.
- 7. Závery z medzinárodnej konferencie:** Predpoklady inkluzívneho vzdelávania na Slovensku (8. 11. 2011, Bratislava), z ktorých vyplýva záväzok SR predchádzať všetkým formám diskriminácie, s osobitým zreteľom na vybrané cieľové skupiny, predovšetkým rómske deti, deti so zdravotným znevýhodnením, deti patriace k národnostným menšinám, deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, ako aj deti cudzincov.

Prvým dôležitým predpokladom budovania inkluzívneho prostredia našich škôl s akcentom na edukáciu rómskych žiakov bude prehodnotiť systém špeciálnych škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím (s ľahkým mentálnym postihnutím), postupne ich vysoký počet utlmovať s cieľom ich úplného zrušenia, pretože špeciálne školy pre mentálne postihnutých žiakov navštevuje vysoký počet rómskych žiakov, čo prispieva k ich segregácii.

Z tohto dôvodu by sme mali podporovať nulté ročníky na ZŠ pre žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia (rómskych žiakov). Nulté ročníky ZŠ sú v súčasnosti jedinou reálnou formou kompenzačnej edukácie pre žiakov, ktorí pri vstupe do ZŠ nedosahujú potrebnú úroveň školskej pripravenosti. V súčasnom školskom systéme SR dávajú nulté ročníky rómskym žiakom šance zotrvať v hlavnom vzdelávacom prúde a preventívne (aj účinne) zabraňuje prijímaniu týchto žiakov do systému špeciálneho školstva.

Títo žiaci následne majú šancu pokračovať vo vzdelávaní na úrovni ISCED 2, 3, 4, čo špeciálne triedy a základné špeciálne školy žiakom neumožňujú a hornou hranicou pre absolventov špeciálnych tried (škôl) je dosiahnutie vzdelanostnej úrovne ISCED 1. Absolventi špeciálnych základných škôl takto vo veku 16 až 18 rokov dosiahnu vzdelanie na úrovni 10-ročných žiakov – absolventov štvrtého ročníka ZŠ. žiaka. Je potrebné využiť skúsenosti zo zahraničia, napríklad z Belgicka, kde neexistujú špeciálne školy v našom poňatí, ale problémy sa riešia systémom podpornej pedagogiky. -Podporná pedagogika je zameraná na znevýhodnených žiakov (aj nadaných, telesne postihnutých), ktorí sa vzdelávajú v štandardných školách v hlavnom vzdelávacom prúde, ale rozličnými formami sa uskutočňuje ich akcelerácia pomocou odborníkov v školách, v centrách voľného času a v iných zariadeniach, ktoré majú pomôcť prekonať ich handicap – v ich prípade najmä jazykové bariéry imigrantov.

Ďakujeme

ZDRUŽENIU FEMAN KOŠICE

za účasť v projekte „MACIKY 2020“

Ďakujeme za pozvanie na tvorivé dielne so zdravotným postihnutím a deti z marginalizovaných rómskych komúnit so zameraním na čítanie rozprávok a poviedok ,ktoré sa uskutoční dňa 23.07.2020 v Európskom dome v Spišskej kapitule.

Tešíme sa na stretnutie so spisovateľkou, autorkou poviedok Ing. Silviou Bolčovou a pedagogičkou, choreografkou PaedDr. Boženou Švábovou ako aj na športové ,kultúrne a spoločensko-vedné aktivity, pri ktorých naše deti využijú svoje nadanie, kreativitu a pohybové schopnosti.

Obohatením pre nás je aj prehliadka Spišskej kapituly, Spišského hradu.

Ďakujeme ,v rámci projektu „MACIKY 2020“, za CD nosiče , ktoré našim deťom spríjemnia chvíle oddychu pri počúvaní rozprávok s náučnou tematikou o koronavíruse.

FOTO K PROJEKTU

Organizačné stretnutia partnerov projektu MACIKY 2020

Stojan na dezinfekciu pre Knižnicu pre mládež mesta Košice

Odvzdávanie CD nosičov s rozprávkami na tému koronavírus pre znevýhodnené deti v Knižnici pre mládež mesta Košice

Festival rozprávok v Knižnici pre mládež mesta Košice

Výrobky detí so zrakovým a iným zdravotným postihnutím v Levoči

Ekumenické spoločenstvo v Košiciach, Zbor Karpaty, medzinárodná spolupráca a Ukrajinci v Košiciach

Tvorivé dielne v zariadení MAJÁK n.o, na Spišskej Kapitule a stretnutie s riaditeľkou SŠI v Levoči

KLUB NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN V KOŠICIACH

Mäsiarska č. 35
040 01 Košice

Klub združuje košické pobočky týchto slovenských národnostných spolkov:

ČESKÝ SPOLOK NA SLOVENSKU

Hlavná 70, 040 01 Košice
csvk@mail.t-com.sk
055/6255217

**KARPATSKONEMECKÝ SPOLOK
NA SLOVENSKU**

Lichardova 20, 040 01 Košice
055/622 41 45

**KULTÚRNY ZVÄZ BULHAROV
A ICH PRIATEĽOV NA SLOVENSKU**

Krivá ulica 18, 040 01 Košice
055/717 542

**MAĎARSKÝ SPOLOČENSKÝ A KULTÚRNY ZVÄZ
NA SLOVENSKU (CEMADOK)**

Kováčska 38, 040 01 Košice
055/62 213 13

NADÁCIA DOBRÁ RÓMSKA VÍLA KESAJ

Hlavná 68, 040 01 Košice
nadkesaj@netlab.sk
055/623 0012

POLSKÝ KLUB

**SPOLOK POLIAKOV A ICH PRIATEĽOV
NA SLOVENSKU**
Húsková 47, 040 22 Košice

RUSÍNSKA OBRODA

Bielocirkevská 4, 040 22 Košice

ZVÄZ RUSÍNOV-UKRAJINCOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 11 (vchod-Zvonárska 2), 040 01 Košice
055/622 77 09

ŽIDOVSKÁ NÁBOŽENSKÁ OBEC

Zvonárska ul. č.5, 040 01 Košice
055/62 212 72

PAMÄTNÁ IZBA SÁNDORA MÁRAIHO (1900-1989)

Mäsiarska 35, 040 01 Košice
0905 271 290

**Ekumenické spoločenstvo cirkví
na území mesta Košice**

EKUMENICKÉ SPOLOČENSTVO CIRKVI

A NÁBOŽENSKÝCH SPOLOČNOSTÍ NA ÚZEMÍ MESTA KOŠICE

Hlavná 91, 040 01 Košice
ekumenake@gmail.com
055/68 36 141; 0907 996 285

Ekumenické spoločenstvo vzniklo r. 1994 dobrovoľne, neformálne. Popudom vzniku bolo viacročné stretávanie predstaviteľov cirkví v komisií cirkví pri Mestskom zastupiteľstve Košice. Sú to tieto subjekty: Apoštolská cirkev, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Československá cirkev husitská, Evanjelická cirkev a.v., Gréckokatolícka cirkev, Reformovaná kresť. cirkev a Rímskokatolícka cirkev. Židovská náboženská obec ako jediné nekresťanské spoločenstvo je členom spoločenstva, má štatút pozorovateľa a zúčastňuje sa jeho aktivít primerane obsahu svojej viery.

Ekumenické spoločenstvo vzniklo r. 1994 dobrovoľne, neformálne. Popudom vzniku bolo viacročné stretávanie predstaviteľov cirkví v komisií cirkví pri Mestskom zastupiteľstve Košice. Sú to tieto subjekty: Apoštolská cirkev, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Československá cirkev husitská, Evanjelická cirkev a.v., Gréckokatolícka cirkev, Reformovaná kresť. cirkev a Rímskokatolícka cirkev. Židovská náboženská obec ako jediné nekresťanské spoločenstvo je členom spoločenstva, má štatút pozorovateľa a zúčastňuje sa jeho aktivít primerane obsahu svojej viery.

Stretávania sú pravidelné. Miestom stretnutí býva Teologická fakulta v Košiciach, Katolíckej univerzity v Ružomberku. V budove TF KU je aj sídlo Ekumenického spoločenstva na území mesta Košice. Spoločenstvo organizačne vedie zvolený moderátor.

Každoročne konáme niekoľko významných bohoslužieb a aktivít. Sú to Ekumenická bohoslužba koncom januára, Pašiový sprievod na Veľký piatok a ďakovná bohoslužba slova za úrodu v jeseni. Mesto Košice už tradične pripravuje Festival sakrálneho umenia, do ktorého aktívne vstupujeme koordinovanými bohoslužbami v rámci každej cirkvi. V mesiaci júni Ekuména Košice sa zúčastňuje na spomienke na výročie počiatku deportácií židov z mesta na Židovskom cintoríne. Pôsobenie v rámci Komisie cirkví pri Mestskom zastupiteľstve umožňuje nám vstúpiť na pôdu správy mesta a do spolupráce s jeho predstaviteľmi.

Na návrh Komisie cirkví schválili poslanci Mestského zastupiteľstva a primátor mesta cenu mesta Košíc, ktorá bola odovzdaná spoločenstvu dňa 7. mája 1998 pri príležitosti Dňa mesta Košíc „za utváranie dobrých vzťahov medzi cirkvami, náboženskými spoločnosťami a občanmi mesta Košice“. Ekumenické spoločenstvo spoločne s Centrom excelentnosti pri TF KU (pracovisko pre dialóg medzi náboženstvami, kresťanmi, v cirkvách a so spoločnosťou) je zároveň aj pracoviskom Teologickej fakulty v Košiciach, Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Ekumenické spoločenstvo je jedinečným príkladom spolunažívania cirkví nielen na Slovensku ale v celej Európe. Celoročne realizuje viacero spoločných, ekumenických aktivít na území mesta Košice v priebehu roka, ktoré už majú v celospoločenskom kalendári mesta svoje pevné miesto a poslanie. Medzi najvýznamnejšie podujatia, ktoré Ekumenické spoločenstvo cirkví a náboženských spoločností na území mesta Košice každoročne už viac ako 25 rokov pripravuje, patrí „Ekumenický Pašiový sprievod na Veľký piatok“. Sprievod vznikol ako symbolické spojenie veľkopiatkovej obyčaje čítať v rámci bohoslužieb úryvky z písma svätého o utrpení Ježiša Krista a ohlasovať spoločne Kristovu lásku k človeku, a súčasne vytvárať jednotu medzi všetkými kresťanskými cirkvami, ktorým je blízke čítanie Božieho slova počas slávania Veľkej noci.

Na Ekumenickom Pašiovom sprievode sa podieľajú Apoštolská cirkev, Bratská jednota baptistov, Cirkev bratská, Cirkev československá husitská, Evanjelická cirkev a.v., Gréckokatolícka cirkev, Reformovaná kresťanská cirkev, Rímskokatolícka cirkev, Teologická fakulta v Košiciach, Katolíckej univerzity v Ružomberku. Sprievodu sa zúčastňujú pravidelne aj predstavitelia štátnej správy a samosprávy mesta Košice, a samotný sprievod je len jeden z príkladov prejavu tolerancie a spolunažívania rôznych cirkví na území mesta v Košice a živým príkladom pre jeho obyvateľov a celé Slovensko.

PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

Krivá 23, 040 01 Košice
poradna@poradna-prava.sk
0908695531; 094933896

ZZŠ FENESTRA

fenestra@fenestra.sk
055/6256237; 0905204414

OZ POMOC RODINE

Nám. osloboditeľov 77, 071 01 Michalovce
pomocrodine@centrum.sk
056/6884471; 056/6884472

OZ POMOC OBETIAM NÁSILIA

Zádielska 1, 040 01 Košice
0850111321; 0907411600

ÚNIA ŽIEN SLOVENSKA

Kukorelliho 60, 066 01, Humenné
uniazien@uniazien.sk
057/7753353

OZ MC MY MAMY

051/7712233; 0911444991

OZ MC BAMBINO

Zimná 3585/1, 058 01 Poprad
bambinopp@gmail.com
052/7732413, 052/7732414

OZ PRO FAMILIA

Sokolovská 2/A, 066 01 Humenné
profamilia@profamilia.sk
0915651861

RÓMSKE KOMUNITNÉ CENTRUM

Masarykova 19, 040 01 Košice
adch-ke@charita-ke.sk
0910842576

NOVÁ CESTA

Nám. Slobody, 071 01 Michalovce
ipcr@post.sk
056/6426938

KRÍZOVÉ CENTRUM KRÍDLA

051/7700386

ĎALŠIE ORGANIZÁCIE NA SLOVENSKU

- Áno pre život
- Centrum právnej pomoci
- Delta
- Inštitút pre výskum práce a rodiny
- Križovatky
- Liga aktivistov pre ľudské práva
- Ľudia proti rasizmu
- Nadácia Milana Šimečku
- Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava
- Orchidea
- OZ Aliancia žien Slovenska
- OZ Hodnota života
- OZ Hviezdička
- OZ Labyrint
- OZ Pomoc obetiam násilia
- OZ Žena v tiesni
- Progresfem
- Pomoc obetiam násilia
- Pomoc ohrozeným deťom Centrum nádeje
- Slovenské krízové centrum Dotyk
- Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
- Slovenský helsinský výbor
- Únia centier Dafné
- Únia žien Slovenska
- Verejný ochranca práv
- Združenie žien Slovenska
- Ženy Kysúc
- OZ Miesto pre teba
- OZ Odyseus

Názov:	Maciky 2020
Podnázov:	Príručka o ľudských právach a prejavoch intolerancie
Zostavili:	Ing. Silvia Bolčová, Bc. Natália Malíková, Mgr. Ján Šimko, PhD., Ing. Viera Ristvejová
Foto:	Ing. Eduard Buraš, Ing. Viera Ristvejová
Zodp. redaktor:	Ing. Eduard Buraš, PhD., PhDr. Kamila Prextová
Vydavateľ:	Združenie FEMAN v spolupráci s Knižnicou pre mládež mesta Košice
Rok vydania:	2020
Počet strán:	50
Náklad:	300 ks

Neprešlo jazykovou úpravou

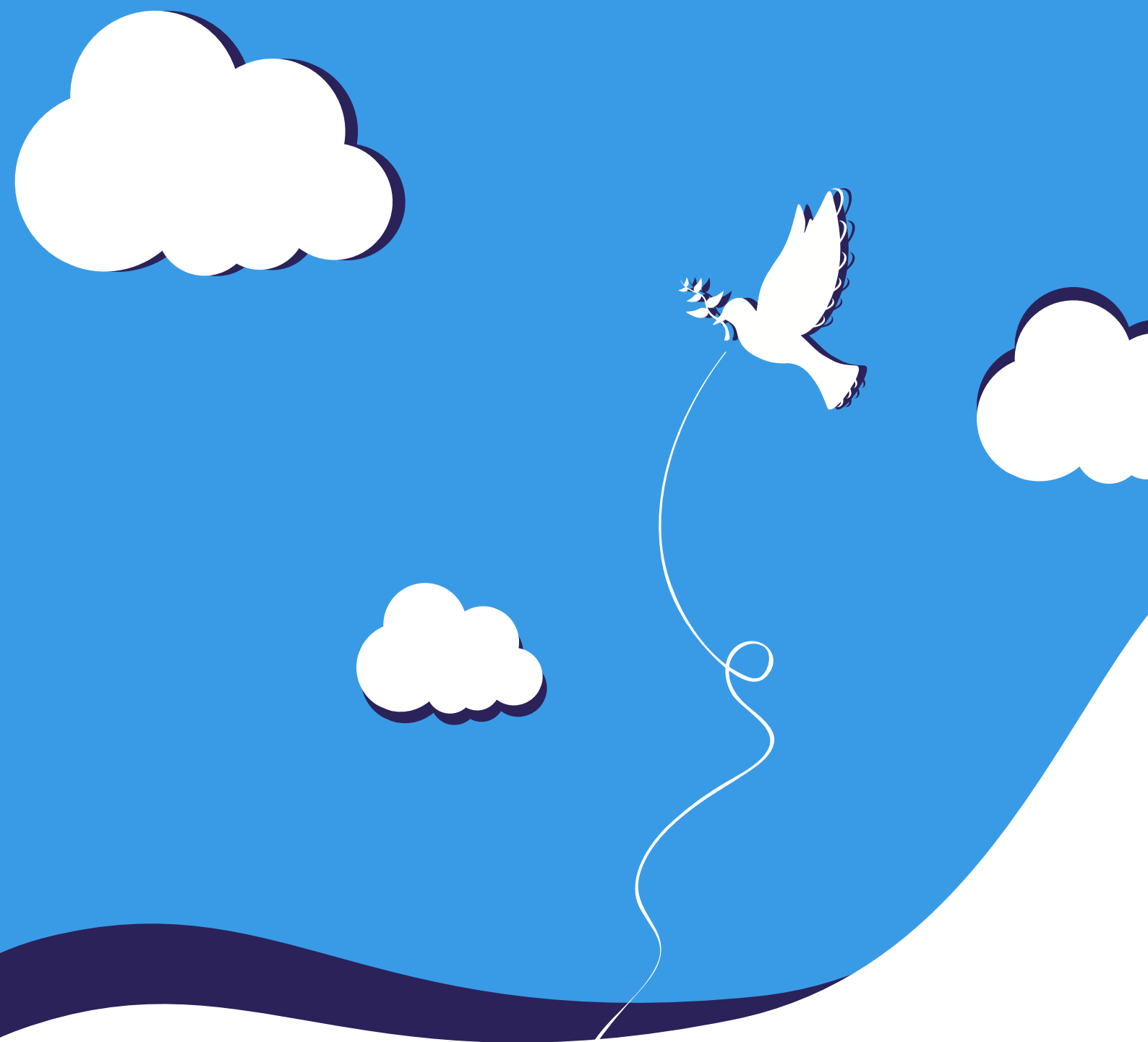
ISBN 978-80-89161-67-6
EAN 9788089161676

„Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práva slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu výlučne zodpovedá Združenie FEMAN“.

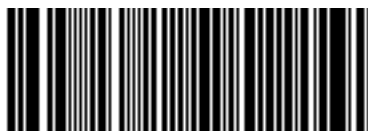

feman

ISBN 978-80-89161-67-6

9788089161676